

Tekoälyn mahdollisuudet ja haasteet sosiaalialan nuorisotyössä

Laura Nevalainen

2024 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Tekoälyn mahdollisuudet ja haasteet sosiaalialan nuorisotyössä

Laura Nevalainen
Sosionomi
Opinnäytetyö
Toukokuu, 2024

Laura Nevalainen

Tekoällyn mahdollisuudet ja haasteet sosiaalialan nuorisotyössä

Vuosi

2024

Sivumäärä

53

Tämä opinnäytetyö "Tekoällyn mahdollisuudet ja haasteet sosiaalialan nuorisotyössä" tutki, miten tekoälyä voitiin hyödyntää Aseman Lasten nuorisotyössä nuorten palvelujen tehostamiseksi ja kokemusten parantamiseksi. Työ keskittyi erityisesti tekoällyn vaikutukseen nuorisotyöntekijöiden ammatilliseen kehitykseen ja vuorovaikutukseen nuorten kanssa sekä käsitteli tekoällyn eettisiä ja yhteiskunnallisia ulottuvuuksia Aseman Lasten toimintaperiaatteisiin peilaten.

Työ tarkasteli, miten tekoäly voi vaikuttaa nuorten hyvinvointiin sekä kuinka se integroitui Aseman Lasten yhteiskunnallisiin ja eettisiin toimintaperiaatteisiin.

Tutkimusmenetelmänä käytettiin laadullista tutkimusta, jonka fenomenologinen suuntaus auttoi ymmärtämään tutkittavien henkilökohtaisia kokemuksia. Menetelmä korosti tutkijan roolia dialogin ja subjektiivisten havaintojen kautta, mikä oli tehokasta yhteisöllisten merkitysten luomisessa.

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, miten tekoäly voi nopeuttaa Aseman Lasten toimintaprosesseja ja parantaa vuorovaikutusta, mahdollistaen resurssien kohdentamisen inhimilliseen kohtaamiseen. Koulutuksen kehittäminen tekoällyn eettiseen käyttöön oli keskeistä, jotta nuorisotyöntekijät ymmärsivät sen mahdollisuudet ja rajat. Suosituksena kehitettiin ohjelmia, jotka tukivat nuorten tunne- ja vuorovaikutustaitoja, sekä keskityttiin tulevaisuudessa tekoällyn integrointiin nuorisotyöhön tavalla, joka tuki nuorten kokonaisvaltaista kehitystä ja säilytti inhimillisen lähestymistavan.

Asiasanat: nuorisotyö, tekoäly, sosiaaliala, vuorovaikutus

Laura Nevalainen

Possibilities and Challenges of Artificial Intelligence in Youth Work in the Social Sector

Year

2024

Pages

53

The objective of this bachelor's thesis was to examine how Artificial intelligence (AI) can be utilized efficiently for youth services in Aseman Lapset and how to improve their service and enhance their customer experiences. The main focus of this thesis concentrates on the impact of AI for the development of professional workers and how it benefits youth workers interacting with young people. It also addresses the ethical and societal dimensions of AI in relation to the operating principles of Aseman Lapset.

A qualitative research method is used with a phenomenological approach, which helps to understand the personal experiences of the subjects and improves the researcher's role via dialogue and observations.

Developing training for the ethical use of AI is crucial to youth workers to understand its possibilities and limitations. The recommendation is to develop programs that support young people's emotional and social skills, and to focus in the future in integrating AI into youth work in a way that supports the holistic development of young people while maintaining a human-centered approach.

Keywords: youth work, artificial intelligence, social sector, interaction

Sisällys

1	Johdanto.....	7
2	Opinnäytetyön työelämäkumppani.....	8
3	Katsaus nuorten hyvinvointiin ja tämän hetken haasteisiin	9
4	Tekoäly.....	11
4.1	Tekoälyn merkitys arjessa.....	11
4.2	Tekoälyn rooli ja vastuullinen käyttö	13
5	Tekoälyn hyödyntäminen nuorten kanssa työskennellessä.....	14
5.1	Nuorten näkökulmia tekoälyn käytöstä	15
5.2	Digitaalisten teknologioiden hyödyntäminen nuorten hyvinvoinnin ja kehityksen tukemisessa.....	17
5.3	Tekoäly lapsen kehityksen tukijana: Mahdollisuudet ja haasteet	17
5.4	Tekoälyn eettiset ja yhteiskunnalliset ulottuvuudet nuorisotyössä.....	19
6	Opinnäytetyön toteutus	20
6.1	Tarkoitus ja tavoite.....	21
6.2	Laadullinen tutkimus	21
6.3	Aineistonkeruumenetelmä.....	22
6.4	Aineiston analyysin lähtökohdat.....	23
6.5	Aineisto analysoinnin toteutus.....	24
6.6	Analyysin vaiheet	26
7	Tulokset	28
7.1	Nuorisotyöntekijöiden ajatuksia tekoälystä.....	28
7.2	Tekoälyn mahdollisuudet erityisten tarpeiden tunnistamisessa	31
7.3	Tekoälyn vaikutus nuorisotyöntekijän työhön	32
7.4	Tekoälyn vaikutus nuoren vuorovaikutustaitoihin.....	33
8	Tulosten arviointi.....	34
9	Tutkimuksen eettisyyden ja luotettavuuden tarkastelu sekä tekoälyn käyttö opinnäytetyössä	35
9.1	Tutkimuksen eettisyyden ja luotettavuuden tarkastelu	35
9.2	Tekoälyn käyttö opinnäytetyössä	37
10	Pohdinta ja kehitysideat	37
	Taulukot	47
	Liitteet.....	48

1 Johdanto

Tässä opinnäytetyössä tutkin ja analysoin tekoälyn mahdollisuuksia ja haasteita sosiaalialan nuorisotyön alueella. Tarkastelen nuorisotyön toteuttamista sosiaalialan viitekehyksen pohjalta, mikä eroaa muista nuorisotyön lähestymistavoista erityisesti siinä, että se juontaa juurensa sosiaalityön periaatteista, arvoista ja ammatillisuudesta. Nuorisolaki (1285/2016) asettaa tavoitteeksi tukea nuorten kasvua, itsenäistymistä ja yhteisöllisyyttä. Tämä muodostaa perustan nuorisotyön suunnittelulle, toteutukselle ja arvioinnille. Se myös ohjaa työntekijöitä toimimaan eettisesti ja ammatillisesti nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi. Näiden näkököhtien valossa on tärkeää tutkia tekoälyn, tai myös tukiälynä tunnetun, mahdollisuuksia nuorten parissa tehtävässä työssä.

Tekoälyn nopea kehittyminen on herättänyt huomattavaa kiinnostusta monilla eri aloilla, ja tekoälyn potentiaalia sosiaalisten palveluiden, kuten nuorisotyön, uudistamiseen pidetään valtavana. Nuorisotyö, joka perinteisesti on keskittynyt henkilökohtaiseen vuorovaikutukseen ja yksilölliseen tukeen, kohtaa nyt digitalisaation aikakaudella uudenlaisia mahdollisuuksia ja haasteita. Verken digitaalisen nuorisotyönkeskuksen (2019) tutkimuksen mukaan on ensiarvoisen tärkeää, että nuorisotyöntekijät ymmärtävät tekoälyn mahdollisuudet laaja-alaisesti. Tämän tiedon avulla nuorten rinnalla voidaan paremmin toimia tekoälyn tuomassa muutoksessa. Nykyajan nopeasti digitalisoituvassa ja teknologisoituvassa maailmassa edellytetään, että nuorisotyöntekijät pysyvät ajan tasalla ja vastaavat joustavasti nuorten muuttuviin tarpeisiin. (Verke 2019.)

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, miten tekoälyä voidaan hyödyntää Aseman Lasten toiminnassa nuorisotyön tehostamiseksi ja nuorten kokemusten huomioimiseksi sekä arvioida nuorten parissa työskentelevien näkemyksiä tekoälystä. Tässä keskitytään siihen, miten tekoäly koetaan Aseman Lasten toimijoiden työssä ja ammatillisessa kehityksessä. Etlan muistio 128:n mukaan noin viidesosa suomalaisista työntekijöistä on aloilla, joissa työtehtävät ovat osittain alttiita generatiiviselle tekoälylle. Vaikka monet ammatit ovat alttiita tekoälylle ainakin jossain määrin, altistuminen on vähäistä suurimmassa osaa ammanteista. Etlan muistion mukaan generatiivisen tekoälyn vaikutus Suomen työmarkkinoilla täydentää ihmistyötä enemmän kuin korvaa sitä. Tuleva murros on merkittävä, ja siihen valmistaudutaan parhaiten generatiivista tekoälyä kokeilemalla ja hyödyntämällä aktiivisesti. (Kauhanen, Pajarinen & Rouvinen 2023.)

Tutkimus toteutetaan laadullisena tutkimuksena, jossa keskitytään nuorten parissa työskentelevien haastatteluihin. Niiden avulla pyritään saamaan yksityiskohtaista tietoa ja ymmärrystä tekoälyn käytöstä keskityttäessä erityisesti kokemuksiin, asenteisiin ja näkemyksiin.

Sosiaalityön näkökulmasta toivon, että tekoälyn käyttö tarjoaisi työvälineitä, jotka mahdollistavat enemmän aikaa nuorten kohtaamiseen. Lisäksi tekoälyn hyödyntämistä tulisi harkita osana sosiaalityön nuorisotyön menetelmien kehittämistä. Teemahaastattelujen avulla voidaan perehtyä laajemmin tekoälyn vaikutuksiin ja mahdollisuuksiin nuorisotyössä. Haastattelujen tulokset auttavat valaisemaan käytännön haasteita ja mahdollisuuksia, joita tekoäly tuo mukanaan nuorisotyöhön. Tulosten perusteella voidaan antaa suosituksia ja ohjeita, jotka auttavat Aseman Lapset ry:tä ja muita nuorisotyötä tekeviä organisaatioita hyödyntämään tekoälyä tehokkaasti ja eettisesti kestäväällä tavalla.

Opinnäytetyössäni olen itse hyödyntänyt tekoälyä tietoperustassa lähteiden etsimisessä. Aihealue on ollut niin uusi, että olen käyttänyt OpenAI ChatGPT 4 -ohjelmaa etsiessäni uusimpia julkaisuja maailmalta tekoälyn hyödyntämisestä nuorisotyössä. Olen myös hyödyntänyt tekoälyä kääntämistyön nopeuttamisessa, kahlatessani suuria määriä julkaisuja. On kuitenkin muistettava, että tekoälyn käytössä opiskelijalta odotetaan vastuullista ja eettistä toimintaa. Tätä käsittelen myöhemmin kappaleessa "Tekoälyn käyttö opinnäytetyössä".

Aseman Lapset on valittu tämän tutkimuksen kohdeorganisaatioksi, koska se edustaa aktiivista nuorisotyön toimijaa ja koska se pyrkii soveltamaan uusia menetelmiä ja lähestymistapoja nuorten tukemiseksi. Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa konkreettisia suosituksia ja ehdotuksia tekoälyn soveltamisesta Aseman Lasten toimintaan tarjoten samalla arvokasta tietoa ja näkemyksiä tekoälyn käytön mahdollisuuksista ja rajoitteista nuorten parissa työskentelyyn laajemmin.

2 Opinnäytetyön työelämäkumppani

Aseman Lapset ry on vuonna 1990 perustettu voittoa tavoittelematon järjestö, joka keskittyy lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemiseen ja edistämiseen. Yli 300 vapaaehtoisen ja noin 50 kasvatus-, sosiaali- ja nuorisoalan ammattilaisen voimin järjestö pyrkii ehkäisemään syrjäytymistä ja vahvistamaan lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia. Toiminta perustuu avoimuuteen, inhimillisyyteen ja läsnäoloon korostaen aikuisten osallistumista nuorten arkeen. Aseman Lapset ry noudattaa sosiaalialan eettisiä periaatteita, kuten yksilön itsemääräämisoikeuden kunnioittamista, oikeudenmukaisuutta, tasa-arvoa ja ihmisarvon kunnioittamista.

Moniammatillisissa tiimeissä nuorisotyötä toteuttavat ammattilaiset sekä vapaaehtoiset, joista kaikki ei välttämättä ole koulutettuja sosiaalialan asiantuntijoita. Kuitenkin kaikki tiimin jäsenet ovat sitoutuneet järjestön perusarvoihin: vapaaehtoisuuteen, yhteisöllisyyteen ja nuorten osallisuuden vahvistamiseen. Aseman Lapset pyrkii olemaan aktiivisesti läsnä nuorten arjessa, tarjoamaan tarpeenmukaista apua, rakentamaan siltoja sukupolvien välille ja

tekemään yhteistyötä eri tahojen kanssa nuorten hyväksi. Tämä heijastaa järjestön sitoutumista nuorten monipuoliseen ja yhteisölliseen hyvinvoinnin edistämiseen. Tässä opinnäytetyössä keskitytään erityisesti Aseman Lasten toimintaan, jossa tekoälyn sovellukset voivat tukea työntekijöitä ja auttaa nuorten henkilökohtaista kehitystä, osallisuutta ja sosiaalista hyvinvointia.

Aseman Lapset reagoi nopeasti nuorten elämässä tapahtuviin muutoksiin ja luo aktiivisesti kumppanuuksia monenlaisten yhteistyötahojen kanssa. Toiminnan ydintä on ymmärtää nuorten haasteet, kuten päihteidenkäyttö, väkivaltaisuus ja rikokset, oireina, joihin aikuisten on tärkeä puuttua.

Järjestö tunnetaan erityisesti Walkers-toiminnastaan, johon kuuluvat Walkers-kahvilat ja Walkers-bussit. Näissä luodaan nuorille turvallinen ja päihteetön ympäristö, jossa he voivat viettää aikaa, saada tukea ja osallistua erilaisiin toimintoihin. Walkers-toiminta korostaa riskikäyttäytymisen ennaltaehkäisyä ja suvaitsemattomuutta päihteitä kohtaan. Toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen, yhteisöllisyyteen ja nuorten osallisuuden vahvistamiseen. Se pyrkii olemaan läsnä nuorten arjessa ja tarjoamaan tarpeenmukaista apua, rakentamaan siltoja eri sukupolvien välille ja tekemään yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa nuorten parhaaksi. Tämä lähestymistapa heijastaa järjestön sitoutumista nuorten hyvinvoinnin edistämiseen monipuolisesti ja yhteisöllisesti. (Aseman Lapset 2024.)

3 Katsaus nuorten hyvinvointiin ja tämän hetken haasteisiin

Suurin osa nuorista voi hyvin: työ- ja koulutuselämän ulkopuolella olevien nuorten määrä on vähentynyt huomattavasti, ja yhä useampi löytää työpaikan. Nuoret suhtautuvat useimmiten optimistisesti tulevaisuuteensa. Luottamus yhteiskunnan instituutioihin on pysynyt vakaana viime vuosina. Myös nuorten itsemurhatilastot ovat osoittaneet laskua. On kuitenkin tärkeää huomioida, että nuorten hyvinvointi ei ole jakautunut tasaisesti. Ulkomaalaistaustaiset nuoret, toimintarajoitteiset ja seksuaali- sekä sukupuolivähemmistöihin kuuluvat nuoret voivat monissa mittareissa olla keskimääräistä nuorta heikommassa asemassa. (Valtion nuorisoneuvosto 2023.) Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan nuorison keskeisimmät hyvinvointihaasteet ovat mielenterveysongelmat, häirintään ja väkivaltaan liittyvät kokemukset, osallistumisen puute, elämäntavat sekä ylipaino (THL 2024).

Aseman Lasten Eliisa Ahlstedin (2024) mukaan nuorten tämänhetkinen tunnelma on ollut rauhallinen, vaikkakin tietyt ryhmät, kuten niin sanotut "rytmiryhmät", ovat tulleet havaituksi. Tähän ryhmään kuuluvat nuoret, jotka oireilevat väkivallalla tai päihteiden käytöllä. Aikuisten läsnäolo näyttää hyödyttävän erityisesti näitä ryhmiä vähentäen riskikäyttäytymistä ja harkitsemattomia päätöksiä. Työssä kohdataan myös nuoria, joiden tilanteet ovat

monimutkaisempia ja vaativat intensiivisempää työskentelyä. Tällöin tehdään yhteistyötä eri tahojen, kuten poliisin, järjestyksenvalvonnan, nuoriso- ja lastensuojelutyön sekä koulujen kanssa. Tietoa vaihdetaan aktiivisesti, mikä nopeuttaa ja tehostaa puuttumista nuoria koskettaviin ilmiöihin. Tarvittaessa käynnistetään esimerkiksi pienryhmätoimintaa, jolla pyritään vaikuttamaan laajemmin nuorten kaveripiireihin. (Aseman Lapset 2024.)

Yhteiskunnan yleinen ilmapiiri heijastuu työpaikoille ja vaikuttaa nuorten odotuksiin, tavoitteisiin ja kokemuksiin vaatimuksiin työelämässä. Epävarmuus toimeentulosta tai työhön liittyvät kohtuuttomat odotukset voivat lisätä nuorten stressiä ja hankaloittaa heidän siirtymistään aikuisuuteen. (Itla 2024.) Nuoret tarvitsevat tukea terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Nuorten vahvuuksien tunnistaminen ja niissä kannustaminen on myös tärkeää. Kriittistä on kuitenkin tarjota apua ja tukea vaikeuksien ilmetessä. On ensiarvoisen tärkeää tunnistaa ongelmat aikaisin ja tarjota asianmukaista tukea. Tämä auttaa nuorta sujuvammin etenemään opiskeluissa, ammatilliseen koulutukseen ja työelämään. Oikea aikainen tuki edistää nuoren elämänhallintaa ja on merkittävää syrjäytymisen sekä päihdeongelmien ehkäisyssä. (Mäenpää 2024.) Toiminnanjohtaja Wentzel (2023) huomauttaa, että ihanteellisessa tilanteessa Aseman Lapset -yhteisön kaltaisille organisaatioille ei olisi tarvetta. Nykyisessä yhteiskunnallisessa todellisuudessa tällaisten yhteisöjen rooli on kuitenkin edelleen merkittävä. Aseman Lapset -yhteisö on laajentunut nopeasti, mikä heijastaa yhteiskunnan kohtaamia haasteita ja tarvetta tukea lapsia ja nuoria.

Nuorten hyvinvointi on koko yhteiskunnan etu. Tähän pyrittäessä on tärkeää keskittyä nuorille suunnattuun tukeen ja huolehtia hyvinvoinnin monipuolisesta ymmärtämisestä. Hyvinvointi kattaa sekä psyykkisen, fyysisen että sosiaalisen ulottuvuuden. Nuoren elämäntilanteen ymmärtämiseksi on tärkeää ottaa huomioon eri elämänalueiden keskinäiset yhteydet ja vaikutukset. (Weckroth 2022.)

Suomessa on meneillään useita kasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen digitalisaatiota edistäviä hankkeita, jotka kehittävät alan digitaalista toimintaympäristöä. Nämä hankkeet tukevat kestävä kehityksen mukaisia tavoitteita kasvatuksessa, opetuksessa ja koulutuksessa. Opetus- ja kulttuuriministeriön (2023) visiona on, että vuoteen 2027 mennessä Suomi on maailman johtava kestävä digitalisaation kehittäjä ja hyödyntäjä näillä aloilla. Digitaalisia ratkaisuja kehitetään aktiivisesti yhteistyössä sekä valtakunnallisesti että paikallisesti. Kansalliset palvelut sekä eri toimijoiden tuottamat palvelut on suunniteltu yhteen toimiviksi. Toimijoiden kesken on yhteinen, jatkuvasti päivitetty käsitys digitaalisten ympäristöjen ja palveluiden tilanteesta sekä kehitystarpeista. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2023, 10-14.)

Käyttäjän ikä vaikuttaa siihen, miten hän käyttää ja ymmärtää tekoälyä. Nuoret ovat todennäköisempiä käyttämään tekoälyteknologiaa ja tunnistamaan sen käyttötarkoituksia. He suhtautuvat tekoälyyn myös positiivisemmin kuin vanhemmat ikäluokat, uskoen tekoälyn

hyötyjen voittavan sen haitat. (Greenwald, Leitner & Wang 2021.) Aseman Lapset ry on osallistunut aktiivisesti useisiin nuorten hyvinvointiin liittyviin hankkeisiin. Tekoälyn hyödyntäminen ja sen kehittäminen nuorten haasteisiin, sopisikin erinomaisesti heidän kaltaiselleen organisaatiolle, joka pyrkii olemaan mukana luomassa uutta.

4 Tekoäly

Tekoäly, Artificial intelligence (AI), voidaan määritellä ohjelmiston kykynä tulkita oikein ulkoista dataa, oppia tällaisesta datasta ja käyttää näitä oppeja tiettyjen tavoitteiden ja tehtävien saavuttamiseksi joustavan sopeutumisen kautta (Kaplan & Haenlein 2019). Tekoäly itsessään on käsite, joka on ollut olemassa virallisesti 1950-luvulta lähtien. Se määriteltiin koneen kyvyksi suorittaa tehtävä, joka olisi aiemmin vaatinut ihmisen älykkyyttä. Tämä on melko laaja määritelmä ja sellainen, jota on muokattu vuosikymmenten tutkimuksen ja teknologisen kehityksen aikana. Älykkyytemme taso erottaa meidät muista elävistä olennoista ja on olennainen osa inhimillistä kokemusta. Jotkut asiantuntijat määrittelevät älykkyyden kyvyksi sopeutua, ratkaista ongelmia, suunnitella, improvisoida uusissa tilanteissa ja oppia uusia asioita. Älykkyyden nähdään joskus olevan perustana inhimilliselle kokemukselle, joten ei ole yllättävää, että pyrimme luomaan sitä keinotekoisesti tieteellisissä pyrkimyksissä. (Diaz 2023.)

Tekoäly on läsnä jokapäiväisessä arjessamme monin eri tavoin, kuten Kuvassa 1 esitetään. Euroopan parlamentin (2023) mukaan tekoälyn avulla tekniset järjestelmät pystyvät havaitsemaan ympäristöään, prosessoimaan näitä havaintoja ja ratkaisemaan ongelmia tietyn päämäärän mukaisesti. Tietokoneet vastaanottavat tietoa, jonka niiden omat sensorit, kuten kamerat, ovat keränneet, prosessoivat tämän tiedon ja reagoivat siihen. Tekoälyjärjestelmät voivat muuttaa toimintaansa rajoitetusti analysoimalla aikaisempien toimiensa seurauksia ja toimimalla itsenäisesti. Nykyiset tekoälyjärjestelmät saattavat osoittaa joitakin ihmisen älykkyyden piirteitä, mukaan lukien oppiminen, ongelmanratkaisu, havaintokyky ja jopa rajoitettu luovuuden ja sosiaalisen älykkyyden kirjo. Tekoälyä pidetään keskeisenä tekijänä yhteiskunnan digitaalisessa muutoksessa ja se on nyt yksi Euroopan unionin prioriteeteista. Tekoälyn odotetaan tuovan tulevaisuudessa merkittäviä muutoksia, mutta se on jo nyt olennainen osa jokapäiväistä elämäämme. (Euroopan parlamentti 2023.)

4.1 Tekoälyn merkitys arjessa

Hannu Toivasen (2023) teoksessa tekoälyä kuvataan kielikuvana, jonka avulla tietokoneohjelmien toimintaa verrataan inhimilliseen älykkyyteen. Tässä yhteydessä tekoälyn ympärillä vallitsee voimakas metaforinen kielenkäyttö. Esimerkiksi kun sanotaan, että ohjelma "ymmärtää" käyttäjän sanoja, "päättää" hylätä lainahakemuksen tai "oppii" tunnistamaan kuvista esineitä, on tärkeää ymmärtää, että nämä toiminnot eivät tapahdu ihmismäisessä mielessä. Toisin

sanoen ohjelman toiminnallisuudet, vaikka niitä kuvataan inhimillisillä termeillä, eivät itse asiassa sisällä ymmärrystä, päätöksentekoa tai oppimista samalla tavalla kuin ihminen kokee nämä prosessit. (Toivanen 2023, 23.)

Tekoälyjärjestelmät toimivat yhdistämällä suuria tietoaaineistoja älykkäisiin, iteratiivisiin käsittelyalgoritmeihin oppiakseen tietojen analysoinnissa ilmenevistä piirteistä ja ominaisuuksista. Jokaisella analysointikierröksellä tekoälyjärjestelmä testaa ja mittaa omaa suorituskyykyään kehittäen lisäasiantuntemusta. Koska tekoäly ei tarvitse taukoja, se voi suorittaa satoja, tuhansia tai jopa miljoonia tehtäviä erittäin nopeasti. Se voi oppia paljon lyhyessä ajassa ja tulla erittäin päteväksi siinä, mitä sen on tarkoitus saavuttaa. Näiden tekniikoiden ja teknologioiden tarkastelu auttaa ymmärtämään, mitä tekoäly todella tekee ja siten, miten se toimii. (CSU Global 2021.)

Tekoälyn automatisoimassa oppimisessa ja tietojen käsittelyssä korostuu kyky suorittaa toistuvia tehtäviä suurilla tietomäärillä väsymättä. Toisin kuin perinteinen automaatio, joka keskittyy manuaalisten tehtävien hoitamiseen, tekoäly keskittyy tietopohjaisiin toistuviin tehtäviin. Se vaatii ihmisten panosta algoritmien asetusten määrittämisessä ja relevanttien kysymysten muotoilemisessa. Tekoälyä hyödynnetään parantamaan olemassa olevia tuotteita älykkäillä ominaisuuksilla. Yleensä tekoäly ei ole erillinen tuote, vaan se integroidaan parantamaan nykyisiä tuotteita, kuten esimerkiksi Sirin lisääminen Apple-tuotteisiin. Tekoäly yhdistetään myös laajasti erilaisiin tietomääriin luoden uusia teknologioita niin kotiin kuin työpaikoillekin, kattaen alueet turvallisuustiedustelusta sijoitusanalytiikkaan. (SAS 2024.)

Kuva 1: Tekoäly arjessa. (Euroopan parlamentti 2023.)

4.2 Tekoälyn rooli ja vastuullinen käyttö

Generatiivisen tekoälyn perusajatuksena on, että kone oppii ajattelemaan ja ratkaisemaan ongelmia ihmisen tavoin. Esimerkiksi ChatGPT on tällainen tekoälysovellus, joka kykenee tuottamaan eri muotoista sisältöä, kuten tekstiä, kuvia, videoita ja ääntä. (Kallio 2024.)

Tekoälyn käyttöön liittyy vastuiden määrittämisen ja valvonnan tarve. Generatiivisen tekoälyn toiminnot saattavat sisältää vinoumia, jotka voivat johtaa eri ihmisryhmien erilaiseen kohteluun, kuten terveydenhuollossa, jossa tiettyjen ryhmien osalta arviot saattavat olla tarkempia. (Valtioneuvosto 2023.)

Tekoälymallit ovat ohjelmistoja, joihin sisältyy virhetilanteiden riski. Virheet voivat johtua monista tekijöistä, eikä niitä voida aina ennaltaehkäistä. Tämän vuoksi on tärkeää määritellä vastuut ja valvoa tekoälyn käyttöä, kiinnittäen erityistä huomiota koulutusmateriaaliin ja toiminnallisuuden testaukseen. On myös mahdollista, että tekoälyä käytetään väärin. Jos käyttäjä ei ymmärrä käyttämäänsä välinettä tai käyttää sitä väärin, seuraukset voivat olla vakavia. Koneoppimiseen perustuvat järjestelmät voivat muuttua käytössä, joten on tärkeää kiinnittää huomiota mallien käyttöön ja käyttäjien osaamiseen. (Valtioneuvosto 2023.)

Tekoälyjärjestelmät ovat jo parantaneet koulutusaloja mahdollistamalla räätälöidymmän lähestymistavan opetukseen ja oppimiseen. Lisäksi tekoälyä hyödyntävät teknologiat ovat alkaneet muuttaa terveyden ja hyvinvoinnin maisemaa, erityisesti mielenterveyden alueella. Ajan myötä, kun kustannukset alenevat ja internet-yhteydet lisääntyvät, mahdollistuu kouluille ja kodeille laaja-alaisemmin pääsy tekoälyyn perustuviin teknologioihin. Tekoälyn tulevaisuus koulutuksessa pitää sisällään potentiaalisen yksilöllistämiseen laajassa mittakaavassa. Tekoälyyn perustuvassa opetusteknologiassa tapahtuvat edistysaskeleet saattavat myös sisältää ”elämänmittaisen oppimiskumppanuuden” kehittämisen – älykkäitä järjestelmiä, jotka ovat saatavilla mobiililaitteiden kautta ja jotka seuraavat nuoria kaikilla koulutustasoilla, luokkahuoneen sisällä ja ulkopuolella. Ne voivat antaa palautetta tehtävistä, ehdotettuja opetusresursseja ja taitoja, kuten johtajuutta ja luovuutta. (Hasse, Cortesi, Gasser & Lombana-Bermudez 2019,9.) Tällä hetkellä generatiivinen tekoäly on tehokkaimmillaan tehtävissä, joissa ihmisen roolina on sen tuotosten käsittely ja tarkistus ja joissa yksittäisten virheiden kustannukset eivät ole merkittäviä. Tämän vuoksi generatiivinen tekoäly on erinomainen apuväline esimerkiksi alkuvaiheen ideoiden ja tekstiluonnosten tuottamisessa sekä kielentarkistuksessa. (Kauhanen, Pajarinen & Rouvinen 2023, 7.)

5 Tekoälyn hyödyntäminen nuorten kanssa työskennellessä

Nuorisotyön keskeisiä tehtäviä on tukea nuorten kasvua ja kehitystä jatkuvasti digitalisoituvassa maailmassa. Nuorisotyöllä on myös tärkeä osa digitaalisen eriarvoisuuden vähentämisessä ja digitaalisen osallistumisen edistämisessä. (Verke 2024.) Deca-raportti vuodelta 2023 osoittaa, että nuorten motivaatio median ja digitaalisten palveluiden käyttöön ja kulutukseen ovat moninaiset. Jotta voimme antaa nuorille äänen sekä mediassa että muissa yhteyksissä ja esimerkiksi tukea heidän kriittistä informaatiolukutaitoaan, on olennaista ymmärtää näitä eroavaisuuksia. Tämä ymmärrys auttaa hahmottamaan, mihin nuorten arvioinnit median ja sen tarjoaman tiedon luotettavuudesta perustuvat. Nuorten erilaisia näkemyksiä tulee kunnioittaa ja ottaa vakavasti sekä yhteiskunnan että luottamuksen näkökulmasta. (Horowitz, Kivijärvi, Lehtisaari, Matikainen, Pantti, Svnarenko & Ylikoski 2024.)

Digitaalisen nuorisotyön ydintavoitteena on uuden teknologian hyödyntäminen nuorisotyössä, tavoitteena parantaa nuorille suunnattujen palveluiden ja toimintojen laatua, saatavuutta ja merkityksellisyyttä. Digitaalisen nuorisotyön kautta on mahdollista luoda tilaisuuksia ja tiloja, joissa nuoret voivat kehittyä kriittisesti, eettisesti ja innovatiivisesti, suhteessa teknologian kehitykseen ja digitaaliseen tulevaisuuteen. (Verke 2024.) Terveyden ja hyvinvoinnin alueella tekoälysovelluksia kehitetään nuorten terveydenhuollon tarpeisiin, erityisesti mielenterveyden ja käyttäytymistieteiden kontekstissa. Nämä teknologiat avaavat mahdollisuuksia aikaisempaan puuttumiseen haavoittuvien nuorten kohdalla, lisäävät terapiapalvelujen saatavuutta ja osallistumista sekä tuovat tietoisuutta julkisen terveydenhuollon kysymyksistä.

Tekoälyteknologiat luovat myös haasteita nuorille, ja eri sidosryhmien on otettava osaa keskusteluun nuorten oikeuksien turvaamiseksi ja puolustamiseksi. Erityisesti yksityisyyden suojaan liittyy huoli siitä, miten tekoälylulut ja koulutusteknologiasovellukset keräävät ja tallentavat henkilökohtaisia tietoja. Nuorten yksityisyyden suojan vaarantumisen riski on olemassa, jos tekoälyteknologioita suunnittelevat yritykset eivät ole selkeitä ja eettisiä kerätessään käyttäjätietoja ja mihin niitä tallennetaan, kuka voi päästä niihin käsiksi ja miten tietoja voidaan käyttää. (Hasse ym. 2019, 7.)

5.1 Nuorten näkökulmia tekoällyn käytöstä

UNICEFin Global Insight and Policy -toimiston johtama "AI for Children" -projekti käsitti vuonna 2020 viidessä maassa järjestetyt työpajat, joissa oli mukana 245 nuorta. Tämä projekti keräsi nuorten ajatuksia ja toiveita tekoällyn suhteen, heidän kokemuksiaan tekoällyn kanssa sekä mielipiteitä tekoällyn tuomista riskeistä ja mahdollisuuksista heidän elämässään. Työpajoissa nuoret osoittivat suurta mielenkiintoa ajatukselle, että tekoälyjärjestelmät voivat hyödyntää ihmisten syöttämää dataa tuottaakseen entistä tehokkaampia ennusteita ja tuloksia. Monet nuoret ilmaisivat halukkuutensa tarjota omaa dataansa tekoälyjärjestelmille, jotta nämä voisivat oppia ja parantaa toimintaansa. (Unicef 2021.)

Työpajoissa osallistuneet nuoret tunnistivat yksimielisesti, että tekoällyllä on merkittävä potentiaali edistää ihmiskunnan hyvinvointia. He toivat esiin useita esimerkkejä tekoällyn mahdollisuuksista, joista keskeisiä olivat:

- Rikollisten tunnistaminen ja seuranta: Tekoäly voi auttaa tunnistamaan ja seuraamaan rikollista toimintaa tehokkaammin.
- Kustannusten säästöt: Monet prosessit, jotka vaativat suurta työmäärää ja kustannuksia ihmistyövoimalla toteutettuna, voidaan suorittaa kustannustehokkaammin tekoällyn avulla.
- Nopeampi suorituskyky: Tekoäly pystyy käsittelemään ja suorittamaan tehtäviä nopeammin kuin ihminen.
- Tarkempi sairauksien diagnosointi: Tekoälyä voidaan hyödyntää sairauksien diagnosoinnissa, parantaen diagnostiikan tarkkuutta ja nopeutta.
- Koulumenestyksen parantaminen: Oppilaiden ja opiskelijoiden koulumenestykseen voidaan vaikuttaa myönteisesti tekoälyä hyödyntämällä.
- Humanitaarisen avun tukeminen: Tekoäly voi auttaa humanitaarisen avun kohdentamisessa ja tehostamisessa.
- Aikaa vievien tehtävien vähentäminen: Tekoäly voi automatisoida aikaa vieviä ja toistuvia tehtäviä, vapauttaen ihmiset keskittymään vaativampiin toimiin.
- Rutiinitehtävien korvaaminen: Monet rutiininomaiset tehtävät voidaan siirtää tekoällyn hoidettavaksi, parantaen työn tehokkuutta ja laatua.

Näiden esimerkkien kautta nuoret ilmaisivat käsityksensä siitä, kuinka tekoäly voi muuttaa ja parantaa monia elämän osa-alueita. (Unicef 2021.)

Suomessa Verke on nostanut esiin, miten tärkeää on vahvistaa nuorten digitaalista osaamista. Tämä on keskeistä syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Nuorilla tulee olla paremmat mahdollisuudet päästä käsiksi luotettavaan informaatioon, osallistua sosiaalisiin ympäristöihin sekä hyödyntää opiskelu- ja työmahdollisuuksia. Nykyiset digitalisoituvat palvelujärjestelmät eivät aina palvele niitä nuoria, joilla on esimerkiksi oppimisvaikeuksia tai mielenterveys- ja päihdeongelmia. On tärkeää keskittyä julkisten digitaalisten palveluiden saavutettavuuteen ja digitaaliseen yhdenvertaisuuteen. Verke (2024) ehdottaa, että nuorten harrastusmahdollisuuksia laajennetaan sisällyttämällä niihin teknologian opetuksellisia näkökulmia ja monipuolistamalla digitaalista harrastustoimintaa. Tämä auttaa tavoittamaan myös ne nuoret, joilla on haasteita osallistumisessa. Nuorten jo olemassa olevaa kiinnostusta digitaalisiin kulttuureihin tulisi tunnistaa ja tukea aktiivisesti.

Viime vuosina TikTokista on tullut erittäin suosittu palvelu nuorten keskuudessa. Vaikka monet viralliset toimijat ovat kieltäneet sovelluksen käytön työtietokoneilla, sovelluksen suosio erityisesti nuorten keskuudessa on lisääntynyt ympäri maailmaa. TikTokilla on nyt yli miljardi käyttäjää, ja se on alkanut profiloida itseään ”mikro-oppimisalustana”. Katsomalla videoita miljoonat käyttäjät oppivat päivittäin uutta tietoa ja kehittävät taitojaan. Tämä ilmiö on havaittavissa erityisesti YouTube'n kohdalla. Alustalta on vaivatonta hakea opetusvideoita lähes minkä tahansa aiheen tiimoilta. On kuitenkin huomioitava, että joukossa on myös virheellistä tai harhaanjohtavaa tietoa. Toisaalta tätä ”video-oppimisen” muotoa voitaisiin hyödyntää entistä tehokkaammin osana koulutuksen tarjontaa. (Kivinen 2024.)

Erityinen haaste nimenomaan TikTokissa ovat tekoälyn avulla luodut erittäin realistiset deepfake-videot. Nämä voivat aiheuttaa taloudellisia menetyksiä, vahingoittaa ihmisten mainetta ja vaikeuttaa päätöksentekoa. (Euroopan parlamentti 2024.) Pelastakaa Lapset ry toteuttaa parhaillaan kampanjaa, joka keskittyy deep fake -videoihin. Korpelan artikkelissa asiantuntija Hanna-Leena Laitisen mukaan, kampanjan tarkoituksena on parantaa lasten ja nuorten medialukutaitoa ja -kriittisyyttä sekä opettaa heitä tunnistamaan valheellisia videoita. Valheellisen sisällön yleistyessä, teknologian väärinkäyttö muodostuu yhä helpommaksi, toteaa Laitinen. Hän painottaa, että yleistyvän valheellisen sisällön ja teknologian käytön seurauksena esimerkiksi lasten ja nuorten ottamia arkikuvia voidaan väärinkäyttää seksuaalisessa kontekstissa liittämällä ne osaksi pornografisia sivustoja. (Korpela 2019.)

YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen ja Lapsen oikeuksien komitean yleiskommentin numero 25 mukaan digitaalisella ympäristöllä on kasvava rooli lasten elämässä, mukaan lukien koulutus ja julkiset palvelut. Tämä ympäristö tarjoaa mahdollisuuksia lasten oikeuksien edistämiseen, mutta samalla lisää riskejä heidän oikeuksiensa loukkaamiselle ja hyväksikäytölle. On tärkeää

kunnioittaa ja suojella jokaisen lapsen oikeuksia myös digitaalisessa ympäristössä sekä muistettava ne lapset, joilla ei ole internetin käyttömahdollisuuksia. Digitaalisen osallistamisen puute voi lisätä ja synnyttää uutta eriarvoisuutta. (Lapsiasiavaltuutettu 2021.)

5.2 Digitaalisten teknologioiden hyödyntäminen nuorten hyvinvoinnin ja kehityksen tukemisessa

Teknologian nopean muutoksen ja digitaalisten palveluiden jatkuvan kehittymisen myötä on välttämätöntä, että nuorisotyö vastaa uusiin haasteisiin tarjoamalla laadukkaita palveluita digitaalisilla alustoilla. Tämä edellyttää, että nuorten parissa työskentelevien ammattilaisten osaamista kehitetään. Tulisi tarjota jatkuvasti päivittyvää koulutusta ja tietoa, jotta digitaalinen nuorisotyö voidaan integroida osaksi kaikkia nuorisotyön muotoja ja palveluita. (Verke 2024.)

UNICEF on ollut mukana useissa hankkeissa, jotka keskittyvät tekoälyyn perustuvien pilottiohjelmien luomiseen. Näiden ohjelmien päämääränä on tukea lasten ja nuorten kehitystä. Tällaiset projektit pyrkivät hyödyntämään tekoälyn mahdollisuuksia opetuksessa, oppimisessa ja lasten hyvinvoinnin parantamisessa. Ne kehittävät lapsilähtöisiä ja -ystävällisiä ratkaisuja. Tällaiset ohjelmat voivat sisältää esimerkiksi innovatiivisia sovelluksia, jotka tukevat opetusta tai tarjoavat yksilöllistettyä tukea oppimisen haasteisiin. UNICEFin lähestymistapa korostaa lasten tarpeita ja oikeuksia. (UNICEF 2024.)

Suomi on osallistunut UNICEFin projektiin, jonka yhteydessä Helsingin yliopistollisen sairaalan psykiatrian osasto on kehittänyt tekoälypohjaisen ”Milli”-chatbotin. Totetus toimii Mentalhub.fi-sivustolla. Palvelu hyödyntää luonnollisen kielen prosessointia, jotta se voi tarjota käyttäjilleen tärkeää mielenterveystietoa sekä yhdistää heidät terveydenhuollon palveluntarjoajiin. Palvelu on suunnattu erityisesti yli 12-vuotiaille nuorille ja sen tarkoituksena on varmistaa, että he saavat tarvitsemaansa apua mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Palvelulla halutaan estää tilanteita, joissa nuoret epäröivät avun tarpeellisuutta ja jäävät ilman tarvittavaa tukea. (Terveyskylä 2021.)

5.3 Tekoäly lapsen kehityksen tukijana: Mahdollisuudet ja haasteet

Aivojemme muovautuvuus on elinikäinen prosessi, joka on voimakkaimmillaan lapsuudessa ja nuoruudessa. Silloin aivot kehittyvät ja mukautuvat uuden oppimiseen ja kokemuksiin. Lapsen kehittyville aivoille tärkein virike on vuorovaikutus toisten ihmisten kanssa. Se on välttämätön muun muassa kielen, tunnetaitojen ja itsesäätelyn oppimisessa. Tässä yhteydessä on olennaista luoda arkeen tilaa ja aikaa luonnolliselle vuorovaikutukselle ilman teknologisia laitteita. Siitä syystä turvallisen ympäristön luominen sääntöjen ja rajojen kautta on tärkeää, ja näitä voi joustavasti sopeuttaa lapsen kasvun ja kehityksen myötä. (Kosola 2022.)

Ympäristö vaikuttaa aivojen kehitykseen, ja ihmiset puolestaan muokkaavat aivojensa toimintaa muokkaamalla ympäristöään. Älylaitteiden käyttöä on esitetty uutena ympäristötekijänä, joka voi vaikuttaa kehittyviin aivoihin uusilla ja osin tuntemattomilla tavoilla. Erityisesti teini-ikäisten aivot ovat herkkiä sosiaaliselle palautteelle, myös sosiaalisen median kautta. Tutkimukset osoittavat, että virtuaaliympäristön sosiaalinen hyljeksintä aktivoi samoja aivoalueita kuin fyysinen kipu tai voimakkaat tunteet tosielämässä. Lisäksi nuorten aivot reagoivat voimakkaammin mielihyvää tuottaviin signaaleihin, mikä voi tehdä niistä herkempiä virtuaalisille palkkioille. (Moisala & Lonka 2019, 52,56-57.) Western Sydney Universityn tutkijatohtori Joseph Firthin johtama psykiatrian ja mielenterveyden tutkijaryhmä on tutkinut internetin käytön vaikutuksia aivoihin. Heidän tutkimuksensa mukaan erityisesti runsas internetin käyttö voi heikentää keskittymiskykyä ja muistitoimintoja. Internetin aiheuttama jatkuva tietovirta ja ilmoitukset johtavat hajaantuneeseen huomioon, mikä voi vähentää kykyä keskittyä yhteen asiaan kerrallaan. Tutkijat ovat myös huomanneet, että jatkuva internetin käyttö voi vaikuttaa aivojen tiedonvarastointikykyyn ja sitä kautta muistiin. Nuorten digilaitteiden käytön rajoittaminen ja tasapainottaminen muiden kehitykselle tärkeiden toimintojen, kuten sosiaalisen kanssakäymisen ja liikunnan, kanssa voi olla hyödyllistä. (NICM 2019.)

Koska älylaitteet ovat integroituneet tiiviisti lasten ja nuorten päivittäiseen elämään, keskeistä on pohtia, kuinka maksimoida laitteiden hyödyt, tunnistaa niiden rajoitukset ja määrittellä, milloin aikuisten ohjaus on tarpeen lasten ja nuorten tasapainoisen älylaitteiden käytön tukemiseksi. Vaikka digilaitteiden välityksellä tapahtuva vuorovaikutus on merkittävää, se ei aina-kaan vielä vastaa kasvokkaisen vuorovaikutuksen syvyyttä ja merkitystä. Siksi on tärkeää varmistaa, että kasvotusten vietetylle ajalle annetaan riittävästi painoarvoa - erityisesti lasten kohdalla, jotka ovat vielä kehittämässä monipuolisia vuorovaikutustaitojaan. Mitä nuorempi lapsi on, sitä keskeisempää on vastavuoroinen ja kasvokkain tapahtuva vuorovaikutus. Se on ratkaisevan tärkeää empatian kehittymiselle, vuorovaikutustaitojen, itsetunnon ja tunteiden käsittelyn kasvulle. Nuoren kanssa vietetty aika, yhteiset kokemukset ja keskustelut ajatuksista sekä tunteista ovat merkittäviä tekijöitä empatian kehittämisessä. (Martikainen & Saarikivi 2021, 341,345-359.)

Useat tekoälyä käsittelevät strategiat, politiikat ja ohjeistukset mainitsevat lapset ja nuoret vain sivumennen. Tästä syystä UNICEF julkaisi vuonna 2021 toimintaohjeet lasten oikeuksien edistämiseksi tekoälyn kontekstissa. Pää tavoitteena oli lisätä tietoisuutta tekoälyn käytänteitä laativien keskuudessa lasten oikeuksista ja siitä, miten tekoälyjärjestelmät voivat tukea tai vaarantaa näitä oikeuksia. Näissä toimintaohjeissa käsitellään tekoälyjärjestelmien kehitystä ja arvioidaan niiden vaikutuksia lapsiin. (Unicef 2021.)

Kyseiset ohjeet esittävät lapsen oikeuksia koskevan UNICEFin (2021) yleissopimuksen pohjalta, yhdeksää keskeistä periaatetta lapsiystävälliselle tekoälylle:

1. Edistetään lasten kehitystä ja hyvinvointia.
2. Taataan lasten aktiivinen osallistuminen ja heidän äänensä kuuluminen.
3. Priorisoidaan lasten kohtelun oikeudenmukaisuus ja syrjimättömyys.
4. Suojellaan lasten tietoja ja yksityisyyttä.
5. Huolehditaan lasten turvallisuudesta.
6. Varmistetaan avoimuus, selitettävyys ja vastuullisuus lasten näkökulmasta.
7. Annetaan hallituksille ja yrityksille ohjausta tekoälyn käytössä lasten oikeuksien huomioon ottamiseksi.
8. Valmennetaan lapsia ymmärtämään tekoälyn nykytilaa ja tulevaa kehitystä.
9. Luodaan kannustava ja tukeva ympäristö lapsille.

Generation AI:n (2023) mukaan aikuisten mahdollisuudet auttaa lapsia suojelemaan yksityisyyttään ja turvaamaan heidän turvallisuutensa digitaalisessa ympäristössä vaihtelevat suuresti, mikä voi lisätä eriarvoisuutta ja tehdä joistakin lapsista haavoittuvampia kuin toisista. Teini-ikäisten vanhempien ja kasvattajien odotetaan kykenevän tekemään tietoisia päätöksiä ja haluavan tehdä niitä käyttäessään erilaisia digitaalisia palveluja sekä ymmärtävän monimutkaiset suostumusmekanismit, jotka liittyvät verkkotietojen käyttöön.

5.4 Tekoälyn eettiset ja yhteiskunnalliset ulottuvuudet nuorisotyössä

Eettiset ongelmat tekoälyn käytössä ovat keskeisiä kysymyksiä, kun pohditaan tekoälyn roolia päätöksenteossa. Yksi tällainen ongelma liittyy siihen, miten data, algoritmit ja luvut voivat luoda illuusion objektiivisuudesta. Tämä näkökulma nostaa esiin sen, että vaikka tekoäly ja tietomassojen käyttö voivat lisätä informaation määrää päätöksenteossa, on tärkeää ymmärtää, että tarjottu informaatio ei ole neutraalia tai täysin objektiivista. Tekoälyn käyttämät matemaattiset mallit voivat sisältää epävarmuuksia, ja siksi datan laadun sekä edustavuuden arviointi muodostuu keskeiseksi. Näiden seikkojen huomioiminen on tärkeää, kun pohditaan tekoälyn eettistä käyttöä ja sen roolia yhteiskunnallisissa päätöksenteon prosesseissa. (Lehtonen 2019.)

Tässä yhteydessä on tärkeää myös muistaa, että tekoälyn käyttöön liittyvät eettiset kysymykset eivät ole pelkästään teknisiä vaan myös laajemmin yhteiskunnallisia ja filosofisia. Tekoälyn kehityksessä ja käytössä on tärkeää varmistaa, että se edistää yleistä hyvää ja ottaa huomioon ihmisten oikeudet ja arvot. Lainsäädäntö ja oikeuskäytännöt asettavat perustan sille, miten dataa saa kerätä ja hyödyntää. Erityisen merkittäväksi on noussut toukokuussa 2018 voimaan astunut Euroopan unionin yleinen tietosuoja-asetus GDPR (General Data Protection Regulation), joka edellyttää yrityksiltä ja muilta organisaatioilta käyttäjän suostumuksen pyytämistä henkilötietojen keräämiseen ja profilointiin Euroopassa (TietosuojaValtuutetun toimisto 2024). Demokraattisiin prosesseihin kohdistuu myös riskejä tekoälyn myötä. Esimerkiksi, tekoälyä on kritisoitu sosiaalisten kuplien muodostamisesta verkossa, koska ne voivat käyttää

hyväksi käyttäjän aikaisempaa toimintaa. Tämä voi rajoittaa monipuolisen ja saavutettavan julkisen keskustelun syntymistä, kun käyttäjille näytetään vain heidän mieltymyksiään vastaava sisältö.

Jotta tekoälyä voidaan hyödyntää nuorisotyössä, sen on vastattava ihmisoikeuksiin perustuvia eettisiä periaatteita. Tekoälyn on kunnioitettava ihmisen itsemääräämisoikeutta ja tuettava ihmisoikeuksia. Sen on oltava teknisesti kestävä ja turvallinen käyttäjilleen sekä tiedonhallinnaltaan luotettava. Tekoälyn toiminnan on oltava läpinäkyvää, moniulotteista ja syrjimätöntä. Lisäksi sen on edistettävä sosiaalista ja ympäristöllistä hyvinvointia ja oltava vastuullisesti ohjattua ja valvottua. Tämä lähestymistapa on AI High-Level Expert Groupin mukaan välttämätön tekoälyn eettisen käytön varmistamiseksi. (AI HLEG 2019.)

Nuoriso on erityisen haavoittuva ryhmä, koska nuoria ei ole juurikaan osallistutte kriittiseen keskusteluun seuraavan sukupolven teknologioista, joilla on merkittävä potentiaali muokata heidän elämäänsä parempaan tai huonompaan suuntaan. Tekoälyn innovaatiot muokkaavat esimerkiksi työmarkkinoita, ja tällä on tärkeitä seurauksia urapoluille ja nuorten tarvitsemille taidoille, jotta nuoret menestyisivät tässä muuttuvassa ammattimaisemassa. Kun otetaan huomioon tekoälyn ennustetusti massiivinen vaikutus nuorison elämään, on kriittistä, että nuorilla on perustiedot siitä, mikä tekoäly on sekä näiden teknologioiden eettiset, yhteiskunnalliset sekä yksityisyys- ja turvallisuusliittännäiset vaikutukset. (Hasse ym. 2019, 7.)

Generation AI:n (2023) mukaan aikuisten mahdollisuudet auttaa lapsia suojelemaan yksityisyyttään ja turvaamaan heidän turvallisuutensa digitaalisessa ympäristössä vaihtelevat suuresti, mikä voi lisätä eriarvoisuutta ja tehdä joistakin lapsista haavoittuvampia kuin toisista. Nämä haasteet kietoutuvat yhteen oikeudellisten ja poliittisten säädösten, kuten yleisen tietosuoja-asetuksen, kanssa. Teini-ikäisten vanhempien ja kasvattajien odotetaan kykenevän tekemään tietoisia päätöksiä ja haluavan tehdä niitä käyttäessään erilaisia digitaalisia palveluja sekä ymmärtävän monimutkaiset suostumusmekanismit, jotka liittyvät verkkotietojen käyttöön.

6 Opinnäytetyön toteutus

Valitsin opinnäytetyölleni laadullisen tutkimusmenetelmän, jotta voisin syvällisesti perehtyä tekoälyn hyödyntämisen mahdollisuuksiin nuorisotyössä. Tämä valinta perustuu sekä henkilökohtaiseen kiinnostukseeni tekoälyä kohtaan että intohimooni nuorisotyöhön. Yhteistyökumppaninani tässä hankkeessa on Aseman Lapset ry, jonka toiminnan ytimessä on avoimuuden periaate. Heidän mottonsa ”Avoimuus - Teemme työtä ennakkoluulottomasti” heijastuu organisaation halukkuudessa tehdä yhteistyötä myös niiden tahojen kanssa, jotka eivät perinteisesti ole mukana nuorisotyössä. (Aseman Lapset 2024.)

6.1 Tarkoitus ja tavoite

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, miten tekoälyä voidaan hyödyntää Aseman Lasten toiminnassa nuorisotyön tehostamiseksi ja nuorten kokemusten paremmaksi huomioimiseksi vastaten organisaation tarpeisiin ja tavoitteisiin. Tavoitteena on myös arvioida nuorisotyöntekijöiden näkemyksiä tekoälystä ja keskittyä siihen, miten he kokevat sen vaikutuksen työhönsä ja miten se voi tukea heidän ammatillista kehitystään Aseman Lasten ympäristössä.

Tässä työssä tarkastellaan myös tekoälyn käytön eettisiä ja yhteiskunnallisia ulottuvuuksia nuorisotyössä, erityisesti miten se vaikuttaa Aseman Lasten toimintaperiaatteisiin ja nuorten hyvinvointiin. Tällä tutkimuksella haluan saada vastauksia seuraaviin tutkimuskysymyksiin.

- Miten tekoäly näkyy ja vaikuttaa nykypäivän nuorisotyössä?
- Miten nuorisotyöntekijät kokevat tekoälyn vaikutuksen työhönsä ja vuorovaikutukseensa nuorten kanssa?

6.2 Laadullinen tutkimus

Laadullinen tutkimusmetodi on ihanteellinen valinta tutkittaessa ihmisiä ja heidän kokemuksiinsa. Tämä menetelmä korostaa tutkijan roolia aktiivisena osallistujana, joka luottaa subjektiivisiin havaintoihin ja dialogiin tutkittavien kanssa, pikemmin kuin staattisiin mittausvälineisiin. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään syventymään tutkimuskohteeseen niin, että ymmärrämme sen paremmin tutkittavien näkökulmasta (Sarajärvi & Tuomi 2018, 670).

Suurin osa laadullisista tutkimuksista pohjautuu ainakin jossain määrin fenomenologiaan. Fenomenologisessa lähestymistavassa keskeistä on ymmärtää, miten ihmiset itse kokevat ne ilmiöt, joissa he elävät. Tässä kontekstissa ihmisiä tarkastellaan sekä sosiaalisen maailman vaikutusten kohteina että aktiivisina vaikuttajina. Fenomenologiassa korostetaan, että ihmiset luovat yhdessä toistensa kanssa merkityksiä vuorovaikutuksen kautta, liittyen esimerkiksi tapahtumiin ja esineisiin. Tämä näkökulma on erityisen tehokas, kun tavoitteena on ymmärtää ja tulkita ihmisten kokemuksia ja näkemyksiä syvällisesti. (Juuti & Puusa 2020, 30-31.)

Open AI:n DALL-E:n luoma kuva 2. on tekoälyn näkemys fenomenologinen merkitysteoriasta. Se perustuu käsitykseen, että ihmiset ovat luonnostaan yhteisöllisiä ja että merkitykset rakentuvat ihmisten välisissä vuorovaikutuksissa.

Kuva 2: Fenomenologinen merkitysteoria

Fenomenologinen laadullinen tutkimus mahdollistaa nuorisotyöntekijöiden asenteiden ja teko-älyn sosiaalisen sekä kulttuurisen merkityksen monipuolisen analysoinnin, ja menetelmä edesauttaa tutkimuksen mukauttamista ja syvempiä analyyskejä. Koska Aseman Lasten ry:n kaltaisessa ympäristössä suuren otoksen kerääminen on haastavaa, laadullinen lähestymistapa on myös käytännöllinen valinta. Sen avulla saadaan syvällistä tietoa pienemmällä otoksella. Tekoälyn käyttö nuorisotyössä on lisäksi hyvin uusi aihealue, ja laadullinen tutkimus on ihanteellinen tapa ymmärtää tätä ilmiötä syvemmin tarjoten arvokasta tietoa jatkoa varten.

6.3 Aineistonkeruumenetelmä

Teemahaastattelu on yksi suosituimmista laadullisen tutkimuksen menetelmistä. Sen avulla voidaan tutkia haastateltavien subjektiivisia kokemuksia joustavasti, mikä auttaa kartoittamaan yksityiskohtaista tietoa ja sijoittamaan sen laajempaan yhteiskunnalliseen ja kulttuuriin kontekstiin. Hirsjärven ja Hurmeen (2001, 34-35) mukaan teemahaastattelu antaa tutkijalle mahdollisuuden syvälliseen ja kontekstuaaliseen ymmärrykseen tutkittavasta aiheesta.

Opinnäytetyöni haastattelut on toteutettu teemahaastattelun menetelmällä. Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelumuoto. Vaikka kysymysten muotoilu voi vaihdella, kaikille haastateltaville esitetään samat teemat ja aihepiirit. (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 19.) Toisin kuin menetelmät, jotka edellyttävät yhteisiä kokemuksia, teemahaastattelussa lähdetään siitä oletuksesta, että yksilön kokemukset, ajatukset, uskomukset ja tunteet ovat

tutkittavissa tämän oman lähestymistavan kautta (Hirsjärvi & Hurme 2001, 218). Tämä menetelmä on erinomaisesti yhteensopiva laadullisen tutkimuksen tarpeiden kanssa ja tarjoaa sopivan tavan lähestyä aihetta.

Suunnittelin haastattelurungon (liite 1.), jota käytin tutkimustehtävien vastausten keräämiseen. Testasin haastattelukysymyksiä pääasiassa niiden ymmärrettävyyden sekä haastattelun keston arvioimiseksi kahden sosiaalialan ammattilaisen kanssa. Haastattelurunkoa testatessani en nauhoittanut haastatteluja, eikä niitä ole hyödynnetty tutkimuksessa. Esitestauksen jälkeen muokkasinkin teemojen alle kuuluvia apukysymyksiä.

Opinnäytetyöni käsittää viisi teemahaastattelua, jotka toteutettiin Teams-sovelluksen kautta yksilöhaastatteluina. Kaikki haastateltavat työskentelivät nuorisotyössä Aseman Lapset ry:ssä. Ennen haastattelua haastateltaville lähetettiin tietosuojaseloste ja heitä informoitiin, että haastattelu nauhoitetaan heidän suostumuksellaan. Haastattelut pidettiin huhtikuussa 2024, ja ne kestivät 30-60 minuuttia. Haastateltavat eivät nähneet kysymyksiä tai teemoja ennakoon. Haastattelutilanteet olivat kiireettömiä ja keskustelevia, ja ne etenivät haastateltavien ehdoilla. Haastattelujen aikana keskityttiin erityisesti työntekijöiden kokemuksiin ja näemyksiin tekoälyn roolista ja vaikutuksista nuorisotyössä, heidän kohtaamistaan haasteista ja tekoälyn tarjoamista mahdollisuuksista nuorten tukemisessa. (Liite 1.)

Haastattelukysymykset teemoittain

- Tekoälyn mahdollisuudet nuorten kanssa tehtävässä työssä
- Tekoälyn mahdollisuudet nuorten erityistarpeiden tunnistamisessa
- Tekoälyn vaikutus nuorisotyöntekijän työhön
- Tekoälyn vaikutus nuorisotyöntekijän ja nuoren väliseen vuorovaikutukseen

6.4 Aineiston analyysin lähtökohdat

Analyysiprosessissa keskityin yhdistämään löydökset ja tekemään johdonmukaisia tulkintoja, jotka vastaavat asetettuihin tutkimuskysymyksiin ja korostavat tutkitun ilmiön keskeisiä piirteitä. Laadullisessa tutkimuksessani keskeistä on teorialähtöinen analyysi, joka perustuu aikaisempaan käsitejärjestelmään. Teorialähtöinen tutkimus tarkoittaa sitä, että tutkimusaineiston analyysi perustuu jo olemassa olevaan teoriaan tai malliin. Aineiston analyysia ohjaa valmis malli, ja tarkoituksena on usein testata tätä mallia tai teoriaa uudessa yhteydessä. Teorialähtöisen sisällönanalyysin seuraava vaihe on muodostaa analyysirunko, jonka kategoriat muodostetaan aikaisemman tiedon perusteella, joihin etsitään aineistoista sisältöjä niitä kuvaavista lausumista. (Sarajärvi & Tuomi 2018, 411,420.)

Fenomenologinen lähestymistapa ohjasi tutkimusprosessiani, korostaen haastateltavien subjektiivisten kokemusten ymmärtämisen merkitystä. Tämä auttoi tunnistamaan, miten

nuorisotyöntekijät kokivat tekoällyn tuomat muutokset ja mitä esteitä he mahdollisesti kohtaavat teknologian integroinnissa työhönsä. Keräämäni aineiston fenomenologinen analyysi mahdollisti siis ilmiön perusolemuksen tutkimisen siitä näkökulmasta, miten tekoäly vaikuttaa nuorisotyön arkeen.

Soveltamani teorialähtöinen lähestymistapa ei tuota vain teoreettista ymmärrystä vaan myös konkreettisia suosituksia ja kehitysehdotuksia, jotka perustuvat käytännön kokemuksiin ja todellisiin tarpeisiin. Tässä kontekstissa tutkimuksen teoria ja viitekehys ovat käytännössä synonyymejä, sillä molemmat rakentuvat käsitteiden ja niiden välillä olevien merkityssuhteiden varaan. Viitekehys esittelee tutkimuksen keskeiset käsitteet ja niiden suhteet toisiinsa tarjoten käsitteellisen selkeyden ja syvemmän ymmärryksen tutkittavasta aiheesta. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 57.)

Täydellisen objektiivisten havaintojen tekeminen on vaikeaa, sillä tutkijan valitsemat käsitteet ja menetelmät vaikuttavat tutkimuksen tuloksiin. Tuomi ja Sarajärvi (2002, 98) toteavat, että tutkimuksessa on otettava huomioon, että havaintoja ei tehdä tyhjiössä, vaan ne ovat sidoksissa laajempiin teoreettisiin näkemyksiin ja tutkijan omiin lähtökohtiin. Siksi on tärkeää tunnistaa ja reflektoida näitä taustatekijöitä tutkimuksen toteutuksessa.

Tarvitsin analyysin perustaksi taustateorian, joka ohjaa aineiston tarkastelua. Aineistojen tarjoamien laajojen tulkintamahdollisuuksien vuoksi on tärkeää, että tutkijalla on selkeitä kysymyksiä, joihin vastausten etsiminen kohdistuu. Teorian hyödyllisyys korostuu erityisesti aineiston analysoinnissa, kun haastatteluteemojen ohella teoria toimii analyysin tukena. Laadullisessa tutkimuksessa teoria ei välttämättä vaadi omaa itsenäistä roolia, vaan tutkimuksen raportointi muodostuu teorian ja empirian välisestä vuoropuhelusta. (Eskola & Suoranta 1998, 247-250.)

Teorialähtöinen sisällönanalyysi antaa vankan kehyksen, joka auttaa hahmottamaan aineistosta nousevia havaintoja laajemmassa teoreettisessa kontekstissa. Fenomenologinen tutkimus keskittyy ilmiöiden ymmärtämiseen niiden omista ominaisuuksista käsin, sivuuttaen ennakkoteoriat ja -oletukset (Tuomi & Sarajärvi 2002, 113). Fenomenologinen lähestymistapa auttaa ymmärtämään sen, miten nuorisotyöntekijät kokevat ja tulkitsevat tekoällyn roolia heidän työssään. Fenomenologinen osuus auttaa keskittymään työntekijöiden kokemusten yksityiskohtiin ja auttaa ymmärtämään tekoälyä ilmiönä, kuitenkin tutkimuksen teoreettisten viitekehysten tarkoituksena ei ole ohjata, vaan pikemminkin tukea tutkimuksen etenemistä.

6.5 Aineisto analysoinnin toteutus

Ennen haastatteluprosessin aloittamista oli tärkeää tunnistaa omat ennakkokäsitykset ja viinomat, jotka voivat vääristää havaintoja ja päätöksentekoa. Tunnistamalla nämä tekijät kykenin paremmin varmistamaan, etteivät ne vaikuta tutkimusprosessiin. Tavoitteenani oli

pysyä avoimena tutkittavien kokemuksille ilman, että omat uskomukset vaikuttavat havaintoihin. Pysin tietoisesti sulkemaan pois ennakkokäsitykseni ja teoreettiset oletukseni tutkimuksen ajaksi. Lisäksi käyttämäni avoimet kysymykset haastatteluissa mahdollistivat vastaajien omien näkemysten esiin tulemisen ilman, että ohjasin vastauksia liikaa.

Haastattelurungon teemat muodostivat suoraan tutkimuksen pääteemat: Tekoälyn mahdollisuudet nuorten kanssa tehtävässä työssä, tekoälyn mahdollisuudet erityisten tarpeiden tunnistamisessa, tekoälyn vaikutus nuorisotyöntekijän työhön sekä tekoälyn vaikutus nuorisotyöntekijän ja nuoren väliseen vuorovaikutukseen. Teemat on esitelty tarkemmin tutkimustuloksia käsittelevässä luvussa.

Aineisto purettiin sanasanaisesti puhtaaksi kirjoittamalla, eli litteroimalla. Tämä prosessi on työläs ja hidas, ja monien mielestä se on tutkimuksen eniten sitkeyttä vaativa ja aikaa vievä vaihe (Hirsjärvi & Hurme 2022, s. 640). Juuri tästä syystä varasin itselleni tähän vaiheeseen rauhallisen ajanjakson ja reilusti aikaa.

Aloitin haastattelujen litteroinnin heti haastattelutilanteiden päätyttyä. Ensiksi kuuntelin koko haastattelun läpi ja sen jälkeen kirjoitin sen sanasta sanaan tekstinkäsittelyohjelmalla. Tutkimuksissa, jotka perustuvat haastatteluaineistoihin ja keskittyvät erityisesti laadullisiin analyyseihin, tutkijan tavoitteena on päästä onnistuneisiin tulkitointeihin. Haastattelutekstiä voidaan tulkita monella tavalla ja eri näkökulmista. Onnistuneen tulkinnan keskeiset kriteerit ovat, että myös lukija, joka jakaa tutkijan näkökulman, voi tunnistaa ja ymmärtää tekstistä samat asiat kuin tutkija, riippumatta siitä, onko hän itse näkökulmasta samaa mieltä (Hirsjärvi & Hurme 2022, 690.)

Haastateltavien kokemukset tekoälystä ja sen vaikutuksesta heidän työskentelyynsä ovat henkilökohtaisia ja subjektiivisia. Tämän vuoksi en voinut tehdä suoria yleistyksiä haastattelujen pohjalta. Huomasin kuitenkin jo kolmannen haastattelun aikana, että haastateltavien kertomuksissa ilmeni samoja piirteitä. Nämä toistuvat teemat olivat havaittavissa kaikissa viidessä haastattelussa. Aineiston itsensä toistamista kutsutaan saturaatioksi, mikä tarkoittaa, että uudet haastattelut eivät enää tuo lisätietoa tutkimustehtäviin liittyen (Eskola & Suoranta 1998, 183-184.)

Koodausta hyödynnetään aineiston purkamisessa auttamaan tutkijaa merkitsemään aineistoon tutkimustehtävän ja -kysymysten kannalta keskeisiä asioita, mikä selkeyttää aineiston sisältöä. Kun aineisto on kerätty teemahaastattelulla, itse teemahaastattelurunko toimii hyödyllisenä apuvälineenä koodauksessa. Tässä prosessissa tutkija erottaa tutkimusaineistosta keskeisiä ideoita ja teemoja käyttäen värikoodien tai muiden symbolien avulla, mikä helpottaa aineiston analyysia ja jatkokäsittelyä. (Eskola & Suoranta 1998, 478.)

Jäsensin aineiston teemoittain käyttäen värikoodeja. Alleviivasin haastatteluista saman teeman alle kuuluvat kohdat samalla värillä. Tämä helpotti aineiston jatkokäsittelyä huomattavasti. Tämän jälkeen yhdistin tekstinkäsittelyohjelmassa värikoodatut ilmaisut ja tulostin ne. Esimerkki väriteemoitteluista on esitelty liitteessä 3. Teemoitetun aineiston pohjalta pystyin tekemään johtopäätöksiä ja vastaamaan tutkimusongelmiin.

6.6 Analyysin vaiheet

Laadullisessa tutkimuksessa aineiston analysointi perustuu olennaisten tulosten tulkintaan ja tutkimusongelmien ratkaisemiseen. Pelkistämällä havainnot tiettyihin näkökulmiin keskittyen, voidaan erottaa tutkimuksen kannalta keskeiset asiat. Tässä vaiheessa tulkinassa hyödynnetään saatuja havaintoja ja niiden yhteyttä tutkimuskysymyksiin sekä teoreettiseen viitekehykseen. (Alasuutari 2011, 111.)

Tulosten tulkintavaiheessa, jota voi kuvata arvoituksen ratkaisemiseksi, etsitään havainnoista vihjeitä, jotka auttavat tekemään merkityksellisiä tulkintoja ja ratkaisemaan tutkimuksen arvoituksen. Tässä vaiheessa ei nojauduta pelkästään aineiston tiivistämisvaiheessa muodostettuihin havaintolauseisiin, vaan aineistoon kokonaisuutena aina raakahavaintoihin asti (Alasuutari 2011, 119.)

Taulukko 1: Esimerkki alkuperäisilmaisujen pelkistämisestä kysyttäessä tekoälyn mahdollisuuksista nuorten kanssa tehtävässä työssä

Alkuperäisilmaus	Pelkistetty ilmaus
"Olen kohdannut vuorovaikutus- ja tunnetaitoihin liittyviä erilaisia alustoja. Nuorille tuo alustojenkäyttö on jotenkin kauhean luontevaa."	Nuoret omaksuvat vuorovaikutus- ja tunnetaitoalustat vaivattomasti.
"Tulkkitoiminnot yksistään tuovat valtavaa apua ihmisten väliseen työhön. Perheiden kanssa tehtävässä työssä, tulkkitointojen apu olisi iso asia."	Tulkkitoinnot ovat suuri apu perhetyössä.
"Jos aloitetaan ihan ruohonjuuritasolta, niin kyllähän se nopeuttaisi, jos iltaraportin voisi suoraan sanella koneelle ja tekoäly suoltaisi siitä rahoittajan raportin valmiiksi."	Tekoäly nopeuttaa raporttien laatimista sanellusta tekstistä valmiiksi raportiksi.

”Olisi hienoa, jos tekoäly voisi analysoida meidän vuosiselvityksemme. Toki arviointi jää aina viime kädessä ammattilaiselle, mutta jos hommaa saisi nopeutettua niin olisihan se mahtavaa.”	Tekoällyn avulla vuosiselvityksen analysointi nopeutuisi, vaikka lopullinen arviointi jäisi ammattilaiselle.
--	--

Taulukko 2: Esimerkki pelkistettyjen ilmausten jaottelusta ala- ja yläluokkiin sekä näitä yläluokkia yhdistävään luokkaan.

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka	Yhdistävä luokka
Nuoret omaksuvat vuorovaikutus- ja tunnetaitoalustat vaivattomasti	Vuorovaikutus- ja tunnetaitojen digitalisaatio.	Tekoällyn rooli nuorten kehityksessä.	Tekoällyn vaikutus tehokkuuteen ja käytettävyyteen eri toimialoilla
Tulkkitoinnot ovat suuri apu perhe-työssä.	Kommunikaation tukeminen tekoällyn avulla.		
Tekoäly nopeuttaa raporttien laatimista sanellusta tekstistä valmiiksi raportiksi.	Automaatio ja tehostaminen dokumentoinnissa.	Tekoällyn rooli hallinnossa ja päätöksenteossa.	
Tekoällyn avulla vuosiselvityksen analysointi nopeutuisi, vaikka lopullinen arviointi jäisi ammattilaiselle.	Analyysien automatisointi.		

Luokittelu on esitetty kokonaisuudessaan liitteessä 4. Luokittelun perusteella voi tehdä johtopäätöksen tekoällyn integroitumisesta monin tavoin nuorisotyöhön. Tekoällyn rooli vaihtelee satunnaisesta käytöstä ja tutustumisesta aktiiviseen hyödyntämiseen prosessien

tehostamisessa ja asiakastyön parantamisessa. Haastattelut viittaavat siihen, että tekoälyn käyttöalueet ovat laajentumassa perinteisestä tekstinkäsittelystä viestintäteknologioihin ja päätöksenteon tukemiseen. Tekoäly lisäksi muokkaa nuorten kanssa tapahtuvaa vuorovaikutusta, yhtäältä joko parantamalla kommunikaation välineitä tai toisaalta aiheuttamalla muutoksia fyysisen ja digitaalisen vuorovaikutuksen dynamiikassa.

7 Tulokset

Seuraavassa käyn läpi opinnäytetyöni tulokset. Tulosten ymmärtävyyden parantamiseksi tekstiin on sisällytetty suoria lainauksia vastaajilta. Kukin lainaus on merkitty vastaajan numerolla (haastattelu 1-5). Tulokset liittyvät osallistujien aiempaan kokemukseen tekoälyn käytöstä, heidän aiheeseen liittyviä huoliaan, sekä havaittuja hyötyjä. Suhtautuminen tekoölyyn oli pääosin neutraalia, eikä aihe herättänyt voimakkaita reaktioita. Monet haastateltavat vaikuttivat pohtivan aihetta ensimmäistä kertaa juuri haastattelutilanteessa, minkä vuoksi heillä ei ollut vielä muodostunut vahvoja mielipiteitä tekoälyn käytöstä. Lisäksi jotkut haastateltavat saattoivat muuttaa kantaansa kesken vastauksen, kun he alkoivat pohtia aihetta tarkemmin.

7.1 Nuorisotyöntekijöiden ajatuksia tekoölystä

Haastattelun aluksi oli tärkeää ymmärtää, millainen suhde haastateltavilla oli tekoölyyn ja miten he määrittelivät tekoälyn. Tämän ymmärryksen pohjalta oli hyvä lähestyä haastateltavia ja keskustella heidän näkemyksistään tekoälyn käyttömahdollisuuksista nuorisotyössä. Kaikki haastatteluun osallistuneet kokivat tekoälyn mielenkiintoisena mutta vielä uutena asiana. Osa haastateltavissa oli hyvin perillä tekoälyn mahdollisuuksista, kun taas osa koki, että tekoälyn käyttö ei ole vielä yleistynyt heidän arkielämässään. Haastateltavat pohtivat myös tekoälyn mahdollisia riskejä, kuten esimerkiksi vuorovaikutuksen ja läsnäolon puutetta nuorten kanssa työskennellessä. Tekoälyä pidettiin työkaluna, joka vaatii ihmisen ohjausta ja tunteiden sekä hiljaisen tiedon ymmärrystä.

Kokemukset tekoälyn käytöstä ovat pääosin rajoittuneet koulutöihin ja erilaisiin alustoihin, kuten chatbotteihin. (Haastattelu 1.)

Olen mä ChatGPT:n tutustunut ja jonkin verran käyttänyt. En voi sanoa, että omassa työssä mitenkään isosti. Tekoäly on kuitenkin isosti kasvava ilmiö ja sen suuruutta ei vielä oikein tajuta. (Haastattelu 2.)

Haastattelujen perusteella tekoälyn käyttö on tällä hetkellä keskittynyt lähinnä koulutyöhön ja erilaisiin digitaalisiin alustoihin, kuten chatbotteihin. Tämä osoittaa, että vaikka tekoäly on läsnä arjessamme, sen käyttö on vielä melko rajattua ja keskittyy tietyille alueille. Haastateltavien kokemukset viittaavat myös siihen, että tekoäly on toistaiseksi ollut apuväline lähinnä

oppimisen ja perusvuorovaikutuksen alueilla, eikä sitä ole laajasti integroitu monimutkaisempiin tai henkilökohtaisempiin työtehtäviin.

Päivittäisissä jutuissahan ne tekoälytoteutukset tekevät näkymättömissä töitä. Netflix tai Spotify tekee mulle sopivia listoja ja ennakoi mistä mä pidän. (Haastattelu 3.)

Ei ollenkaan tuttu, en ole joutunut työskentelemään vielä sen kanssa. Edes ChatGPT ei ole mulle tuttu. (Haastattelu 4.)

Käytän päivittäin tekoälyä joissakin perustehtävissä, kuten tekstinkäsittelyssä ja käännöshommissa, mutta ei vielä suoraan nuorisotyön kontekstissa. (Haastattelu 5.)

Tulokset osoittavat, että vaikka tekoäly on alkanut löytää tietään monille elämäalueille, tekoälyn syvempi ymmärtäminen ja hallinta työkaluna ovat vielä kehitysvaiheessa. Tämä viittaa siihen, että tulevaisuudessa tekoäly voi muuttaa merkittävästi sekä työn että arkielämän rakenteita, kun integraatio eri toimintoihin voi kasvaa. Tulosten perusteella on tärkeää tunnistaa tämä kehityskulku ja valmistautua siihen kouluttamalla käyttäjiä ja kehittämällä eettisiä toimintatapoja tekoälyn yleistyessä.

Haastateltavat pohtivat etenkin sitä, millaisilla menetelmillä voidaan tukea nuorten kasvua ja kehitystä monipuolisesti. Haastatteluissa monet mieltivät tekoälyn mahdollisuuksia erityisesti ryhmätoiminnan ja luovan ilmaisun tukena. Tekoälyä voitaisiin käyttää esimerkiksi nuorten tuottamien aiheiden analysointiin ja tunnetaitopajoihin, joissa nuoret voivat käsitellä tunteitaan ja ajatuksiaan tekoälyn avustuksella. Luovat tehtävät, kuten piirtäminen ja kuvien analysointi mainittiin alueina, joilla tekoäly voisi tarjota uusia näkökulmia ja menetelmiä.

Olen kohdannut vuorovaikutus- ja tunnetaitoihin liittyviä erilaisia alustoja. Nuorille tuo alustojen käyttö, on jotenkin kauhean luontevaa. (Haastattelu 1.)

Eräs haastateltava pohti, voitaisiinko tekoälyä hyödyntää monikulttuurisessa vuorovaikutuksessa. Tekoäly voisi auttaa ymmärtämään eri kulttuuritaustoista tulevien nuorten näkökulmia ja reaktioita, mikä edistäisi parempaa vuorovaikutusta ja ymmärrystä ryhmien välillä.

Tulkkitoiminnot yksistään tuovat valtavaa apua ihmisten väliseen työhön. Perheiden kanssa tehtävässä työssä, tulkkitoiminnot olisivat iso asia. (Haastattelu 2.)

Nuorisotyössä kuluu paljon aikaa erilaisten raporttien ja tilastojen laatimiseen, ja jokaisesta kohtaamisesta tulee jättää kirjallinen dokumentti. Tässä yhteydessä tekoäly nähdään

hyödyllisenä työkaluna, joka voi helpottaa raportointia ja vapauttaa enemmän aikaa varsinaiseen nuorten kohtaamiseen.

Jos aloitetaan ihan ruohonjuuritasolta, niin kyllähän se nopeuttaisi, jos iltaraportin voisi suoraan sanella koneelle ja tekoäly suoltaisi siitä rahoittajan raportin valmiiksi. (Haastattelu 4.)

Olisi hienoa, jos tekoäly voisi analysoida meidän vuosiselvityksemme. Toki arviointi jää aina viime kädessä ammattilaiselle, mutta jos hommaa saisi nopeutettua niin olisihan se mahtavaa. (Haastattelu 4.)

Vaikka tekoälyn tarjoamat mahdollisuudet ovat ilmeisiä, haastateltavat korostavat teknologian käyttöön liittyviä haasteita ja eettisiä kysymyksiä. Yksi haastateltavista nosti keskustelussa esille mediakriittisyyden merkityksen ja pohdiskeli, osaavatko nuoret suhtautuvat kriittisesti esimerkiksi, sosiaalisen median sisältöihin ja tietolähteisiin, kun se tuntuu olevan haastavaa aikuisillekin. Haastateltava pohti, kuinka moni nuori todella kyseenalaistaa ja arvioi kriittisesti sitä, mitä he näkevät ja jakavat verkossa. Lisäksi haastatteluissa tuli ilmi huoli siitä, missä määrin ja mihin tarkoituksiin nuorten jakamia tietoja käytetään. Tämä herättää kysymyksiä tietosuojasta ja yksityisyydestä sekä siitä, kuinka nuoret ymmärtävät nämä riskit osana digitaalista kansalaisuutta.

Miten se tekoäly toimii, miten sitä käytetään ja onko se luotettava tai voiko sitä käyttää hyvällä omatunnolla? Se on sellaista uuden pelkoa, ainakin itsestä tuntuu siltä. (Haastattelu 2.)

Haastattelut valottavat näin ollen laajempaa kulttuurista ja yhteiskunnallista ilmiötä, jossa teknologian käyttö ja informaation kulutus asettuvat kriittisen tarkastelun kohteeksi. Haastateltavat osoittivat tarpeen koulutuksellisille toimenpiteille, jotka vahvistavat nuorten kykyä toimia tietoisina ja vastuullisina digitaalisen maailman kansalaisina.

Suurin osa nuorista osaa suhtautua mediakriittisesti näkemäänsä ja kuulemaansa, tai vähintään kriittisesti ajatella, että onkohan tämä totta? (Haastattelu 1.)

Jos pitää kirjautua joka paikkaan, onko puhelimet ja koneet täynnä viruksia, ja jos annan mun tiedot, niin haluaako se mun luottokortin? Minne se kaikki tieto menee ja kuka sitä käyttää? (Haastattelu 2.)

Yhteenvetona haastatteluista voidaan todeta, että tekoälyn liittyvät näkemykset ovat moninaisia ja vaihtelevia, mutta myös huoli yksityisyyden suojasta ja turvallisuudesta nousee pintaan. Vaikka monet ovat innostuneita tekoälyn tarjoamista mahdollisuuksista tehostaa

työprosesseja ja parantaa päätöksentekoa, on selkeä huoli siitä, miten henkilötietoja käsitellään ja suojataan.

Erityisesti tekoälyn kyky käsitellä suuria määriä henkilökohtaisia tietoja herättää kysymyksiä siitä, kuka valvoo näitä prosesseja ja miten käyttäjien oikeudet turvataan. Haastatteluissa nousi esiin tarve selkeämmille säännöksille ja standardeille, jotka määrittävät tekoälyn käytön periaatteet, erityisesti yksityisyyden suojan osalta.

Toinen keskeinen huolenaihe liittyy tekoälyn turvallisuuteen ja sen potentiaaliin aiheuttaa vahinkoa, mikäli sitä käytetään harkitsemattomasti tai väärin. Tekoälyn toiminnan avoimuus ja ennustettavuus olivat teemoja, jotka toistuivat useissa haastatteluissa. Ilman riittävää läpinäkyvyyttä on vaikea varmistaa, että tekoäly toimii eettisesti ja oikeudenmukaisesti.

7.2 Tekoälyn mahdollisuudet erityisten tarpeiden tunnistamisessa

Haastateltavien mukaan tekoäly voisi auttaa tunnistamaan nuorten erityistarpeita, esimerkiksi käyttämällä analytiikkaa käyttäytymisdatan ja vuorovaikutuksen seurantaan. Tämä voisi tehostaa tuen kohdentamista tarpeen mukaan.

Mietin voisiko tekoälyä käyttää sellaiseen ryhmätoimintaan, esimerkiksi syötetään tekoälylle tiettyjä nuorten antamia aiheita. Se voisi tehdä niistä kuvaa ja sitten analysoidaan niitä nuorten kanssa yhdessä. Jos nuori saisi sanotettua niin omia tunnetilojaan? (Haastattelu 1.)

Kun haastateltavat pohtivat tekoälyn käyttöä nuoren erityistarpeiden tunnistamisessa, kaikki suhtautuivat ajatukseen varauksellisesti. Haastateltavat korostivat, että nuori voi olla emotionaalisesti lukossa ja hyvin haavoittuvainen, minkä vuoksi tekoälyn tarjoamien analyysien sijaan tarvitaan aitoa kohtaamista ja keskustelua, johon tekoäly ei itsenäisesti kykene. Haastateltavat painottivat, että tunne ja lämpö, joita vain ihminen voi tarjota, ovat olennaisia pitkässä vuorovaikutussuhteessa nuoren kanssa, jotta voidaan todella ymmärtää ja vastata hänen tarpeisiinsa.

Tämä on kohtaamistyötä ja se vaatii sitä aitoa kohtaamista (Haastattelu 3.)

Mitä jos se nuori valehtelee sille tekoälylle? Eikä se kerrokaan totuutta, kun ei se tekoäly osakaan tulkita sitä nuorta. Mistä se tietää puhuuko se nuori totta vai tarua? (Haastattelu 2.)

Ei tekoäly itsessään ratkaise kaikkia ongelmia. Tämä työ on nuorisotyötä omine haasteineen ja nuorten tarpeineen. (Haastattelu 5.)

Haastattelujen perusteella tekoäly voi olla hyödyllinen työkalu tiettyjen prosessien tehostamisessa ja ryhmätoiminnan suunnittelussa, mutta tekoälyn käyttö vaatii huolellista harkintaa ja eettisiä pohdintoja. Nuorten kanssa työskentelevien on tärkeä ymmärtää tekoälyn rajoitteet ja varmistaa, että teknologia tukee mutta ei korvaa aitoa ihmiskontaktia. Tämä korostaa ihmislähtöisen lähestymistavan säilyttämisen tärkeyttä nuorisotyössä, jossa tunne ja lämpö ovat korvaamattomia vuorovaikutussuhteen rakentamisessa ja ylläpidossa.

7.3 Tekoälyn vaikutus nuorisotyöntekijän työhön

Työntekijät tunnistivat, että tekoäly muuttaa työnkuvaa lisäämällä teknologian käyttöä ja mahdollisesti vähentämällä ihmiskontaktien määrää. He korostivat tarvetta tasapainottaa tekoälyn käyttöä niin, että se palvelee, eikä dominoi, työskentelyä nuorten kanssa.

Haastattelussa kaikki haastateltavat olivat yhtä mieltä siitä, että tekoälystä voisi olla eniten hyötyä raporttien kirjoittamisessa, kirjoitustyössä yleisesti ja tulevaisuudessa myös analyysien tekemisessä. Yksi haastateltava nosti esille, että tekoäly voisi auttaa arvioimaan, täyttyykö lastensuojelullinen tarve nuoren kohdalla.

Tekoälystä voisi saada apua lastensuojelun tarpeen arvioinnissa. Meidän näemyksellemme saada selkeitä rajoja, ylittykö kynnys ilmoituksen tekoon? (Haastattelu 4.)

Lisäksi miltei kaikki haastateltavat toivat esiin omana teemanaan sosiaalisen median tuomat haasteet ja kokivat sen päivittämisen oman työn ohella haastavaksi. Haastateltava toivoivat tekoälyn tarjoavan ratkaisuja sosiaalisen median hallintaan, jotta voivat keskittyä paremmin itse nuorisotyöhön.

Olen tosi huono kirjoittamaan ja kaikenlainen someviestittely tuntuu kaukaiselta. Sen laittaisin heti tekoälyn tehtäväksi. (Haastattelu 3.)

Tuntuisi oudolle, että kohtaamiset nuorten kanssa tapahtuisivat pelkästään ruudun välityksellä. Kaikki me kaipaamme aitoa, fyysistä läsnäoloa. (Haastattelu 1.)

Kaikki kirjoittamista nopeuttavat alustat, helpottavat arkea. Chat GPT nopeuttaa tekstin tuottamista huomattavasti käytän sitä päivittäin. (Haastattelu 5.)

Työntekijät tunnistavat tekoälyn potentiaalin helpottaa ja tehostaa työskentelyä nuorisotyössä, erityisesti raporttien kirjoittamisessa ja sosiaalisen median hallinnassa. Kuitenkin he korostavat ihmiskontaktien säilyttämisen tärkeyttä, vaikka teknologia ottaa suuremman roolin heidän työssään. On olennaista, että tekoälyä käytetään tukena, ei korvikkeena, jotta työn inhimillinen ja kohtaava luonne säilyy. Työntekijät näkevät mahdollisuuksia tekoälyn

hyödyntämisessä lastensuojelun tarpeiden arvioinnissa ja toivovat, että teknologian kehittyessä sen käyttö voi tuoda selkeyttä ja tehokkuutta työprosesseihin, mutta he painottavat, että teknologian ei tule syrjäyttää fyysistä ja emotionaalista läsnäoloa nuorten kanssa työskentelyssä.

7.4 Tekoälyn vaikutus nuoren vuorovaikutustaitoihin

Haastateltavat ilmaisivat huolen siitä, että tekoälyn käyttö voisi vähentää aidon vuorovaikutuksen ja läsnäolon määrää, mikä on keskeistä nuorisotyössä. Haastateltavat pohtivat paljon, miten teknologiaa voitaisiin käyttää tukemaan, ei korvaamaan, inhimillistä vuorovaikutusta. On tärkeää tunnistaa, että ihmisten välistä vuorovaikutusta ja sosiaalisia taitoja ei voida täysin korvata teknologialla. Haastateltavat ilmaisivat erityisen huolensa siitä, tekoäly voi vääristää ihmissuhteita ja sosiaalisia taitoja, jos sitä ei käytetä harkitusti.

Haastatteluista nousi esiin huoli siitä, miten tekoäly muuttaa kommunikointia ja millaisia seurauksia sillä voi olla nuorten sosiaalisille taidoille. Esimerkiksi yksi haastateltava pohti, ymmärtävätkö nuoret todella, että heidän keskustelukumppaninsa on kone. Tämä herättää kysymyksiä siitä, kuinka aitoa ja merkityksellistä vuorovaikutus tekoälyn kanssa voi olla.

Nuorten keskustelun on vaihtuneet puheen sijaan chattailuksi ja tunteita esittää emojiä avulla. (Haastattelu 2.)

Tekoälyn kanssa keskustelu, kuinka se puhuu sulle, se kehuu sua ja voi olla hyvin henkilökohtainen. Välillä mietin, että tajuaako se nuori puhuvansa koneen kanssa? (Haastattelu 4.)

Toinen haastateltava toi esiin kirjoittamisen kontekstissa syntyvät haasteet:

Jos nuori käyttää kirjoittamiseen pelkästään ChatGPT:tä, onko se teksti hänen omaansa? Voiko sen takana seistä? (Haastattelu 3.)

Tämä nostaa esille huolen nuorten itsenäisen ajattelun kehittymisestä tekoälyn yleistyessä työkaluna. Lisäksi haastateltavat pohtivat, kuinka virtuaalinen vuorovaikutus voi vaikuttaa nuorten kykyyn kohdata toisiaan fyysisesti. Tämä ilmentää huolta siitä, että teknologia voi eristää nuoria entisestään todellisesta maailmasta.

Jos kaikki tehdään etänä tai virtuaalisesti, erilaisia digitaalisia väyliä käyttäen, niin fyysinen ihmisten kohtaaminen, läsnäolo ja se paikalle tuleminen, voi mennä joillekin todella hankalaksi. (Haastattelu 4.)

Vastaavasti, tekoälyn tuoma tuki voi olla merkittävä apu joillekin nuorille, joka kokee sosiaaliset tilanteet haastavina. Tämä heijastaa kaksijakoista vaikutusta, jossa tekoäly voi joko tukea tai rajoittaa nuoren sosiaalista elämää.

Tämä voi olla sosiaalisia tilanteita pelkäävälle nuorelle iso apu tai se voi vaikuttaa niin, ettei se liiku kotoa minnekään. (Haastattelu 5.)

Näiden havaintojen kautta tutkimus pyrkii laajentaa ymmärrystä siitä, miten tekoälyn integrointi nuorten arkeen vaikuttaa heidän vuorovaikutustaitoihinsa ja sosiaaliseen kehitykseensä.

8 Tulosten arviointi

Tämä opinnäytetyö on tarjonnut katsauksen siihen, miten tekoäly voi tukea ja tehostaa nuorisotyötä Aseman Lasten toiminnassa. Tutkimus on keskittynyt erityisesti siihen, miten nuorisotyöntekijät kokevat tekoälyn vaikutukset heidän ammatilliseen toimintaansa ja miten teknologia voi parantaa nuorten kokemusta nuorisotyössä.

Haastattelujen perusteella tekoäly voi toimia ryhmätoiminnan ja luovan ilmaisun tukena, auttaen nuoria käsittelemään tunteitaan ja ajatuksiaan uusilla, innovatiivisilla tavoilla. Erityisesti tekoälyn kyky analysoida ja reagoida nuorten tuottamaan sisältöön avaa uusia mahdollisuuksia ryhmätyöskentelyyn ja henkilökohtaiseen kasvuun. Nuorisotyöntekijät näkivät tekoälyn tarjoavan uusia mahdollisuuksia sosiaalityöhön, erityisesti tiedonkeruussa ja asiakastyön tukemisessa. Lisäksi tekoäly mahdollistaa tehokkaamman ja monipuolisemman viestinnän nuorten kanssa, esimerkiksi chattibottien ja virtuaalisten avustajien kautta.

Toisaalta tutkimus on nostanut esiin huolia liittyen tekoälyn mahdolliseen vaikutukseen aitoon ihmisten väliseen vuorovaikutukseen. Vaikka tekoäly tuo monia hyötyjä, nuorisotyöntekijät korostivat inhimillisen läsnäolon tärkeyttä nuorten kanssa työskentelyssä. Heidän mukaansa tekoälyn käyttöä tulisi suunnitella niin, että se tukee mutta ei korvaa inhimillistä läsnäoloa ja vuorovaikutusta. Tekoäly auttaa tehostamaan työprosesseja ja vapauttamaan aikaa asiakastyöhön, mikä on keskeistä erityisesti dynaamisella nuorisotyön alalla.

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että tekoälyn integrointi Aseman Lasten toimintaan edellyttää jatkuvaa arviointia ja sopeutumista. On tärkeää, että tekoälyä käytetään eettisesti ja että sen käyttöönotto tapahtuu nuorten tarpeita kuunnellen. Tämä edellyttää avointa vuoropuhelua nuorisotyöntekijöiden ja teknologia-asiantuntijoiden välillä, jotta tekoälyratkaisut vastaavat todellisia tarpeita ja edistävät nuorten hyvinvointia.

Tässä on OpenAi DALL-E:n luoma visuaalinen esitys tekoälyn vaikutuksesta nuorisotyöhön. Kuvassa eri käsitteelliset alueet, kuten tehokkuus, asiakastyö, palveluiden laajentaminen,

ympäristöystävällisyys ja kestävä kehitys. Nämä ovat kuvitettu yhteen kietoutuneina tekoälyn avulla.

Kuva 3: Tekoälyn vaikutus nuorisotyöhön

9 Tutkimuksen eettisyyden ja luotettavuuden tarkastelu sekä tekoälyn käyttö opinnäytetyössä

Tekoälyn integrointi tutkimustyöhön tarjoaa uusia mahdollisuuksia tieteen ja tiedon kehittämiseksi, mutta se asettaa myös erilaisia vaatimuksia tutkimuksen eettisyydelle ja luotettavuudelle. Tässä kappaleessa tarkastellaan, miten tekoälyä voitiin hyödyntää opinnäytetyössäni eettisesti kestäväällä tavalla ja millaisia luotettavuuteen liittyviä haasteita tekoälyn käyttö toi mukanaan. Eettiset pohdinnat keskittyvät erityisesti tekoälyn läpinäkyvyyteen, oikeudenmukaisuuteen ja tiedon keräämisen periaatteisiin, kun taas luotettavuuden arvioinnissa huomioidaan tekoälyn tuottamien tulosten validius ja toistettavuus. Tavoitteena on varmistaa, että opinnäytetyössäni sovelletut tekoälyn käyttötavat ovat hyvän tieteellisen käytännön ja tutkimuseettisten linjausten mukaisia.

9.1 Tutkimuksen eettisyyden ja luotettavuuden tarkastelu

Hyvän tieteellisen käytännön peruseriaatteet opinnäytetyössä, eurooppalaisten ohjeiden mukaisesti, käsittävät neljä keskeistä aluetta. Luotettavuus tarkoittaa tieteellisen toiminnan laadun varmistamista kaikissa tutkimusvaiheissa. Rehellisyys vaatii tieteellisen työn avointa, oikeudenmukaista ja puolueetonta suunnittelua, toteutusta, arviointia ja raportointia. Arvostus kuvastaa kunnioitusta kollegoita ja muita tieteellisen toiminnan osapuolia sekä yhteiskuntaa ja ympäristöä kohtaan. Vastuunkanto korostaa vastuuta tieteellisen toiminnan koko

elinkaaresta, ideasta vaikutuksiin saakka. Tämä kattaa hallinnon, koulutuksen, ohjauksen, toteutuksen ja julkaisutoiminnan. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023, 11.)

Periaatteita seuratakseni, ennen tutkimusaineiston keruun aloittamista varmistin, että kaikki tieteellisen toiminnan edellyttämät luvat, suostumukset ja eettiset ennakoarvioinnit on huolellisesti hoidettu. Ennen aineiston keruun aloittamista sovin yhteistyökumppaneiden kanssa aineiston omistusoikeuksista, käyttöoikeuksista, käsittelystä, säilytyksestä ja mahdollisesta julkaisusta. Näitä sopimuksia tarkennettiin tarvittaessa tutkimuksen edetessä. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023, 11-14.)

Varmistin lisäksi haastateltavan yksityisyyden suojan. Kaikki tutkimuksessa tarvittava tiet kerättiin eettisesti ja luotettavasti hyväksytyjen menetelmien avulla. Kaikki tutkimukseen osallistuvat antoivat tietoisensa suostumuksensa ja allekirjoittivat sen, jotta he ymmärtävät tutkimuksen tavoitteen ja oman roolinsa siinä (Arene 2019, 7). Lähestymistapa varmisti, että tutkimustulokset ovat luotettavia eivätkä ne ole alttiita mahdolliselle manipulaatiolle.

Hyvän haastattelurungon laatiminen on tärkeää tutkimuksen laadun takaamiseksi. On suositeltavaa miettiä etukäteen, mitä teemoja syvennetään ja millaisia lisäkysymyksiä saattaa nousta esiin. Haastattelutilanteessa teemat tarkennetaan kysymyksin. Tutkijan valitsemien teema-alueiden tulisi olla tarpeeksi väljiä, jotta tutkittavan ilmiön moninaisuus ja rikkaus tulevat mahdollisimman hyvin esiin (Hirsjärvi & Hurme 2022, 276). Lisäsin oman tutkimukseni luotettavuutta esitestaamalla haastattelurungon, mikä auttoi minua varautumaan tarkentavien kysymysten suunnitteluun. Haastattelurungon kysymykset suunniteltiin selkeiksi termeineen ja käsitteineen. Haastattelutilanteissa huomasin kuitenkin, että monet haastateltavat pitivät tekoälyn käsitettä ja sen eri sovelluksia vaikeina ymmärtää. Erityisesti kysymykset, jotka liittyivät tekoälyn laajempaan merkitykseen ja käyttöön, osoittautuivat haastaviksi. Useat haastateltavat pohtivat pitkään, mitä kaikkea tekoälyyn kuuluu, sillä heille tutuin esimerkki tekoälystä oli ChatGPT.

Luin haastatteluaineiston useita kertoja ja tein alustavia muistiinpanoja ennen varsinaisen analyysivaiheen aloittamista. Tarkastelin opinnäytetyön tuloksia tutkimustehtävien kautta ja raportoin tulokset sellaisina kuin ne ilmenivät. Olen kuvannut haastattelutilanteet mahdollisimman tarkasti samalla kun olen varmistanut haastateltujen anonymiteetin säilymisen. Lisäksi olen kuvannut analyysivaiheen etenemistä ja pyrkinyt yksityiskohtaisesti kuvaamaan koko tutkimusprosessia, mikä edistää tutkimuksen luotettavuutta ja tulosten vahvistettavuutta. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2002, 5) mukaan hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu, että tutkimustulosten muuttaminen, valikoiva esittäminen tai olennaisten tietojen pois jättäminen katsotaan vääristelyksi. Tutkimustuloksia ei tule muuttaa niin, että ne vääristävät alkuperäisiä havaintoja. Opinnäytetyössäni olen tulkinut saamiani tuloksia hyvän

tieteellisen käytännön mukaisesti, ja olen esitellyt myös negatiivissävytteiset tulokset sellaisina kuin ne ovat ilmenneet.

9.2 Tekoälyn käyttö opinnäytetyössä

Arenen (2023) suosituksissa tekoälyn käyttöön koulussa ehdotetaan, että tekoälyä tulisi kuvata enemmän "tukiälynä". Tässä roolissa tekoäly voi toimia apulaisena, ideojana, sparraajana, mentorina ja tehostajana. Tekoälyn rajoituksena on sen puute sisällöllisessä ymmärryksessä, ja vaikka se tuottaa kieliopillisesti oikeaa ja järkeenkäypää tekstiä, materiaali voi olla sisällöllisesti virheellistä. Tämän vuoksi käyttäjän oma asiantuntemus on keskeistä tekoälyn tuottaman tiedon oikeellisuuden varmistamisessa. (Arene 2023, 4.)

Tekoälyn nopea kehitys on haastanut ammattikorkeakoulut pohtimaan sen roolia opetuksessa ja tutkimuksessa. Opinnäytetyön tekeminen tekoälyn alalla on haasteellista teknologian jatkuvan kehittymisen ja tiedon nopean vanhenemisen vuoksi. Tutkittua tietoa on vielä vähän, ja alalla tapahtuva nopea kehitys voi tehdä jopa vain muutaman vuoden vanhan tiedon vanhentuneeksi. Myös kohderyhmäni, nuoret ja nuorisotyöntekijät, ovat jatkuvasti vuorovaikutuksessa uusien sovellusten kanssa. Tämä vaikuttaa merkittävästi siihen, miten he suhtautuvat tekoälyteknologiaan nuorisotyössä

Valittuani opinnäytetyöni aiheen, tekoälyn soveltuvuuden nuorisotyöhön, oli selvää, että tekoäly olisi merkittävässä roolissa työtäni tehdessä. Tekoäly on ollut hyödyllinen työkalu tietoa etsittäessä, erityisesti ulkomaisten julkaisujen ja tieteellisten artikkelien kohdalla, apunani on toiminut OpenAI:n kehittämä ChatGPT 4 -tekoälysovellus. On tärkeää muistaa, että ChatGPT ei välttämättä tiedä kaikkea ja voi tuottaa epätarkkaa tietoa. Siksi on tärkeää varmistaa kaiken tekoälyn tarjoaman tiedon ja lähdeviitteiden paikkansapitävyys. Olen lisäksi hyödyntänyt OpenAI:n DALL-E-kuvanmuokkausohjelmaa luodakseni visualisointeja tukemaan kirjoitustani.

Kannan täyden vastuun tämän opinnäytetyön sisällöstä ja sen analyysistä. Olen varmistanut esitettyjen tietojen paikkansapitävyyden ja soveltuvuuden aiheeseeni, ja kaikki työssä käytetyt tekoälypohjaiset työkalut ovat palvelleet ainoastaan apuvälineinä tämän opinnäytetyön toteutuksessa. Opinnäytetyö on laadittu käytettävissä olevan tiedon valossa. Tekoälyyn liittyvä lainsäädäntö on jatkuvassa päivityksessä, ja siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä ratkaistaan parhaillaan.

10 Pohdinta ja kehitysideat

Kiinnostukseni tekoälyyn ja sen mahdollisuuksiin nuorisotyössä heräsi, kun työskentelin harjoittelun aikana Aseman Lasten Walkers-kahvilassa. Harjoittelun aikana loimme yhdessä

nuorten kanssa narratiiveja kampanjointitarkoituksiin, mikä herätti nuorten kiinnostuksen tekoälyä kohtaan ja innosti heitä osallistumaan aktiivisemmin työpajoihin. Erityisesti nuorten poikien suuri kiinnostus oli huomionarvoista, sillä he eivät yleensä ole yhtä innokkaita osallistumaan pajatoimintaan. Tämä kokemus herätti kiinnostukseni tutkia, miten tekoälyä voidaan hyödyntää laajemmin sosiaalialan kontekstissa. Opinnäytetyöni tavoitteena on toimia kimmokkeena ja perustana jatkokehitykselle tällä alueella.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli vastata kahteen keskeiseen tutkimuskysymykseen:

- Miten tekoäly näkyy ja vaikuttaa nykypäivän nuorisotyössä?
- Miten nuorisotyöntekijät kokevat tekoälyn vaikutuksen työhönsä ja vuorovaikutukseensa nuorten kanssa?

Tutkimustulokset osoittavat, että tekoäly näkyy nuorisotyössä erityisesti rutiinitehtävien automatisoinnissa ja vuorovaikutuksen tehostamisessa. Tekoälysovellukset, kuten ChatGPT, voivat nopeuttaa prosesseja ja vapauttaa resursseja inhimilliseen kohtaamiseen. Tämä on erityisen tärkeää nuorten kanssa työskenneltäessä, sillä se mahdollistaa enemmän aikaa aidolle vuorovaikutukselle ja kohtaamisille. Näin ollen nuorisotyössä voidaan hyödyntää tekoälyä nuorten sosioemotionaalisen kehityksen tukemiseen. Nuorisotyön toimintaympäristönä toimii usein yhteisöllinen ja osallistava ympäristö, joka perustuu sosiaalialan arvoihin ja periaatteisiin. Nuorisotyössä painotetaan nuorten kasvun, itsenäistymisen ja osallisuuden tukemista. Toimintaympäristöjen tavoitteena on tarjota turvallisia tiloja, joissa nuoret voivat kokea osallisuutta, saada tukea ja kehittää taitojaan. Aseman Lasten toiminnassa korostuvat läsnäolo, avoimuus ja inhimillisyys, mikä näkyy myös nuorisotyöntekijöiden toimintatavoissa.

Analyysi haastatteluista paljastaa, että sovellukset kuten ChatGPT voivat nopeuttaa prosesseja ja parantaa vuorovaikutusta, vapauttaen resursseja inhimilliseen kohtaamiseen. Verken (2019) tutkimuksen mukaan on tärkeää, että nuorisotyöntekijät ymmärtävät laaja-alaisesti tekoälyn mahdollisuudet. Nykyaajan nopeasti digitalisoituvassa ja teknologisoituvassa maailmassa edellytetään, että nuorisotyöntekijät pysyvät ajan tasalla ja kykenevät vastaamaan joustavasti nuorten muuttuviin tarpeisiin.

Opinnäytetyön haastatteluissa tuli esille, että Aseman Lasten työntekijät kokevat koulutuksen tarpeen olevan suuri. Kuitenkin kysymys siitä, miten tekoälyä voidaan käyttää muuhun kuin vain raportointien nopeuttamiseen, jäi vielä avoimeksi.

Martikaisen ja Saarikiven (2021) mukaan älylaitteet ovat keskeinen osa lasten ja nuorten päivittäistä elämää. Siksi on tärkeää pohdiskella, miten voidaan maksimoida niiden hyödyt ja tunnistaa mahdolliset rajoitukset. Aikuisten ohjaus on olennaista tasapainoisen käytön edistämiseksi. Digitaalisen vuorovaikutuksen rajallisuuden vuoksi on välttämätöntä varmistaa, että

henkilökohtainen vuorovaikutus saa riittävästi painoarvoa, erityisesti kun tuetaan lasten vuorovaikutustaitojen kehittymistä.

Kaikki haastateltavat toivat esiin, samoin kuin Martikainen ja Saarikivi, huolensa inhimillisen kohtaamisen säilyttämisestä nuorten kanssa sekä tärkeyden tukea vuorovaikutustaitojen kehittämistä. Ottaen tämän huomioon, tekoälyn integroinnissa nuorisotyöhön on hyvä huomioida nuorten todelliset tarpeet ja toiveet sekä kohdistaa tuki oikein ja kehittää tunnetaitoja. Fenomenologinen lähestymistapa auttaa meitä pysymään yhteydessä inhimillisiin arvoihin, kuten empatiaan ja aitouteen, jotka ovat välttämättömiä nuorisotyössä.

Tulevaisuuden hankkeissa on olennaista tutkia, miten tekoäly voi tukea nuorten kasvua samalla kun säilytetään läsnäolo ja inhimillisyys toiminnan ytimessä. Tekoälyn mahdollisuuksista on vielä paljon opittavaa, ja muuttuva lainsäädäntö tuo lisähaasteita. Jatkuvan arvioinnin ja sopeutumisen avulla voimme kuitenkin varmistaa, että hyödynnämme tekoälyä nuorten eduksi eettisesti ja vastuullisesti. Tekoälyn käyttöön liittyvän koulutuksen kehittäminen on tärkeää, jotta nuorisotyöntekijät ymmärtävät sen potentiaalin sekä eettiset rajoitukset.

Opinnäytetyötä tehdessäni koin haastavana selvittää haastateltavien tietämyksen tekoälystä ja varmistaa, että he ymmärtävät tekoälyn ja digitalisaation olevan kaksi eri käsitettä, vaikka ne liittyvätkin läheisesti toisiinsa. Haastavaa oli myös se, että en vaikuttaisi haastateltavien mielipiteisiin, mutta pitäisin käsitteet erillään koko haastattelun ajan. Opinnäytetyöni ajankohtaisuus toi työskentelyyni erityisiä haasteita. Kun aloitin, tutkittua tietoa tekoälyn ja nuorisotyön yhdistelmästä oli saatavilla vain vähän, ja teoriapohjaan perehtyminen oli vaikeaa, koska kaikki materiaali oli englanninkielistä. Oma asiantuntemukseni painottuu sosiaalialaan, joten tekoälyn liittyvä terminologia oli minulle uutta. Käännöstyössäni tarkistutin tekstejäni alan ammattilaisilla varmistaakseni, etten levitä väärää tietoa. Projektin edetessä tutkittua tietoa alkoi ilmestyä runsaasti, ja aiheen rajaaminen tuotti vaikeuksia. Ohjauksissa saamani apu selkeytti työni lopullista muotoa.

Opinnäytetyöni aikana opin paljon tekoälyn käytöstä. Taustatyöni sisälsi keskusteluja eri asiantuntijoiden kanssa ja tekoälyilmiön seuraamista. Jos voisin tehdä jotain toisin, ottaisin mukaan toisen opiskelijan jakamaan vastuuta ja ajatuksia, sillä kaipasin vertaistukea. Alun perin olin arvioinut varanneeni riittävästi aikaa opinnäytetyöhön, mutta elämäntilanteeni muututtua ja työelämän alkaessa aika kului odottamattoman nopeasti. Opinnäytetyöprosessi sisältää paljon odottelua, kun eri osa-alueita tarkastetaan. Vaikka odottaminen ajoittain turhautti, se tarjosi myös mahdollisuuden syvällisempään pohdintaan. Loppuvaiheessa tämä osoittautui hyödylliseksi, sillä sain mahdollisuuden tarkastella työtäni uusin silmin.

Kehitysehdotukseni on, että Aseman Lasten tulisi suunnata resursseja koulutuksiin, jotka keskittyvät tietosuojaan ja tekoälyn käytön eettisyyteen, jotta toiminta olisi yhdenmukaista kaikilla alueilla. Koulutus auttaa työntekijöitä ymmärtämään tekoälyn toimintaperiaatteita ja

varmistamaan, että käytössä olevat algoritmit toimivat oikeudenmukaisesti. Tietosuojan ja eettisyyden koulutus ei ainoastaan vähennä riskejä, vaan myös parantaa organisaation kykyä hyödyntää tekoälyä innovatiivisesti ja tehokkaasti. Se antaa työntekijöille valmiudet käyttää tekoälyä tavalla, joka tukee organisaation missiota ja parantaa palveluiden laatua. Kokonaisuudessaan nämä tekijät tukevat organisaation strategisia tavoitteita, parantavat palveluiden laatua ja varmistavat, että nuorten kanssa tehtävä työ on sekä turvallista että vaikuttavaa. Al HLEGIN (2019) mukaan nämä periaatteet ovat välttämättömiä tekoälyn eettisen käytön varmistamiseksi ja nämä tukisivat Aseman Lasten toimintaa lasten ja nuorten parhaaksi.

Tekoälyn hyödyntämistä nuorisotyössä voidaan toteuttaa sen kyvyn kautta kerätä ja analysoida tietoja nuoria kiinnostavista aiheista sosiaalisessa mediassa joko päivittäin tai viikoittain. Tämä teknologia mahdollistaa syvällisemmän ymmärryksen siitä, mitkä aiheet erityisesti vetävät nuoria puoleensa. Näin ollen tekoäly voi auttaa meitä vastaamaan nuorten tarpeisiin entistä tarkemmin ja kohdennetummin. Ehdotan, että pysyäkseen ajan hermolla, organisaatio voisi hyödyntää tekoälyä viikoittain tehtävissä analyyseissa, jotka kokoavat tietoa nuorten sosiaalisen median nousevista ja laskevista trendeistä. Näin ollen tekoäly voi auttaa meitä vastaamaan nuorten tarpeisiin entistä tarkemmin ja kohdennetummin. Tämä tieto olisi arvokasta kaikille nuorten kanssa työskenteleville, jotta he pystyvät reagoimaan ajoissa niin harmittoimiin kuin potentiaalisesti vaarallisiin haasteisiin, joita sosiaalisessa mediassa leviää.

Lisäksi ehdotan, että tulevaisuudessa tekoälyyn pohjautuvien menetelmien kehittämisessä huomioitaisiin esimerkiksi "Friends"-ohjelman mahdollisuudet tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistamiseen. "Friends"-ohjelma on suunniteltu edistämään lasten ja nuorten tunne- ja vuorovaikutustaitoja, voisi hyötyä tekoälyn integroinnista monin tavoin. Näen tässä mahdollisuuden olla mukana kehittämässä uutta menetelmää, joka yhdistää tekoälyn ja nuorisotyön. Friends-ohjelman vuosien kehitystyö ja kokemus yhdessä uuden teknologian kanssa voisivat avata uusia ovia globaalilla tasolla. Tämä mahdollistaisi nuorille innovatiivisten keinojen tarjoamisen tunteiden käsittelyyn ja sosiaalisten taitojen kehittämiseen, laajentaen ohjelman käyttöä ja innostaen nuoria osallistumaan monipuoliseen toimintaan.

Esimerkiksi tekoäly voisi seurata ja analysoida osallistujien edistymistä ohjelmassa ja tunnistaa mahdolliset haasteet. Algoritmit voivat analysoida osallistujien reaktioita ja oppimista ohjelman aikana ja mukauttaa harjoituksia ja tehtäviä niin, että ne vastaavat paremmin yksilön kehitystasoa ja oppimistyyliä.

Tekoälyn avulla voidaan luoda virtuaaliympäristöjä tai simulaatioita, joissa nuoret voivat harjoitella vuorovaikutustaitojaan turvallisesti ohjaajan läsnä ollessa. Nämä ympäristöt voivat tarjota realistisia skenaarioita, joissa nuoret voivat kohdata erilaisia sosiaalisia tilanteita. Integroimalla tekoäly "Friends"-ohjelmaan voidaan parantaa ohjelman tehokkuutta ja vaikuttavuutta, tarjota entistä yksilöllisempää tukea ja auttaa nuoria kehittämään tärkeitä taitoja.

Kokonaisuutena tämä opinnäytetyö on korostanut vastuullisen tekoälyn kehittämisen tärkeyttä nuorisotyössä. Olen pyrkinyt vastaamaan siihen, miksi tällaiselle menetelmälle on tarvetta ja miten teknologia voi tarjota uusia keinoja tukea nuoria. Samalla on tärkeää tunnistaa, että teknologian käyttöönotto vaatii jatkuvaa oppimista ja sopeutumista.

Tulevaisuuden tutkimusten ja hankkeiden tulisi keskittyä tekoälyn kehittämiseen ja sen integroimiseen nuorisotyön käytäntöihin tavalla, joka tukee nuorten kokonaisvaltaista kehitystä. On olennaista säilyttää vastuullisuus ja inhimillinen kosketus kaikessa työssämme, jotta teknologian hyödyt voidaan maksimoida ilman inhimillisyyden kustannuksella. Toivon, että Aseman Lapset hyötyvät opinnäytetyöstäni ja että he voisivat ottaa ehdotuksiani käyttöön arjessaan. Olen erittäin kiitollinen Aseman Lapset -järjestölle antoisasta ja onnistuneesta yhteistyöstä, joka on tarjonnut minulle tukea tarpeen mukaan. Olen kokenut, että työtäni arvostetaan ja minuun luotetaan.

Odotan innolla mahdollisuutta jatkaa työskentelyä tämän kehittämistyön parissa tulevaisuudessa. Tavoitteenani on edelleen edistää tekoälyn hyödyntämistä nuorisotyössä ja tutkia sen tarjoamia mahdollisuuksia. Uskon vahvasti, että jatkuvalla panostuksella voimme yhdessä löytää uusia tapoja tukea nuoria heidän elämänpolullaan.

Lähteet

- Ahlsted, E. 2024. Uusi vuosi tuo tullessaan uusia nuoria julkisiin tiloihin. Viitattu 26.1.2024. <https://asemanlapset.fi/uutiset/uusi-vuosi-tuo-tullessaan-uusia-nuoria-julkisiin-tiloihin/>
- AI Arene. Arenen suositukset tekoälyn hyödyntämisestä ammattikorkea kouluille. Viitattu 3.3.2024. <https://arene.fi/wp-content/uploads/PDF/2023/AI-Arene-suositukset.pdf?t=1686309593>
- AI HLEG 2019.Ethics guidelines for trustworthy AI. Brussels: European Commission.Viitattu 24.1.2024. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d3988569-0434-11ea-8c1f-01aa75ed71a1>
- Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. E-kirja. Tampere: Vastapaino.
- Arene, 2019. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Viitattu 27.1.2024. <https://arene.fi/julkaisut/raportit/opinnaytetoiden-eettiset-suositukset/>
- Arene. Opinnäytetyön eettiset ohjeet. Tunnenko tutkimusetiikan? Viitattu 20.1.2024. https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2018/arene-opinnaytetyoprosessin-eettiset-suositukset_muistilistat-opiskelijalle-ja-ohjaajalle.pdf?t=1526903222
- Aseman Lapset ry.2024. Viitattu 24.1.2024. <https://asemanlapset.fi/>
- Diaz, M. 2023. What is AI? Everything to know about artificial intelligence. ZDNET. Viitattu. 28.1.2023. <https://www.zdnet.com/article/what-is-ai-heres-everything-you-need-to-know-about-artificial-intelligence/>
- Elliot, A. 2021. The Routledge social science handbook of AI. Abingdon, Oxon, New York: Routledge.
- Euroopan parlamentti. 2023. Mitä tekoäly on ja mihin sitä käytetään? Viitattu 28.1.2023. <https://www.europarl.europa.eu/news/fi/headlines/society/20200827STO85804/mita-tekoaly-on-ja-mihin-sita-kaytetaan>
- Eskola, J.& Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Generation AI 2023. Tekoälyn roolin kasvaessa yhteiskunnassa, lasten ja nuorten osaamista tulee kehittää jo esi- ja perusopetuksessa. Viitattu 28.2.2024. <https://www.generation-ai-stn.fi/gen-ai-tekoalykuulumiset-uitiskirje/tekoalyn-roolin-kasvaessa-yhteiskunnassa-lasten-ja-nuorten-osaamista-tulee-kehittaa-jo-esi-ja-perusopetuksessa/>

Greenwald, E., Leitner, M. & Wang, N. 2021. Learning Artificial Intelligence: Insights into how youth encounter and build understanding of AI concepts. Viitattu 24.4.2024.

<file:///C:/Users/asus/Downloads/17828-Article%20Text-21322-1-2-20210518.pdf>

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2022. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. E-kirja. Helsinki: Gaudeamus.

Horowitz, M., Kivijärvi, A. Lehtisaari, K. Matikainen, J. Pantti, M. Svnarenko, A. & Ylikoski, M. 2024. Nuoret on monikko: Nuorten mediasuhteet ja mediavälitteinen tieto digitaalisten alustojen ajalla. Deca. Viitattu 28.2.2024. https://uploads-ssl.webflow.com/64123799970e0ddca93c317a/646c621918b7a9d90e6c5956_Nuoret%20ja%20media%20raportti%20FINAL.pdf

Itla. Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiö. 2024. Nuorten mielenterveysongelmat on otettava vakavasti. Viitattu 17.2.2024. <https://itla.fi/nuorten-mielenterveysongelmat-on-otettava-vakavasti/>

Kallio, S. 2024. Mitä on generatiivinen tekoäly - GenAI Opas (2024). Viitattu 19.5.2024. <https://santerikallio.com/genai-opas/>

Kauhanen, A., Pajarinen, M. & Rouvinen, P. 2023. Generatiivisen tekoälyn vaikutuksista. ETLA Muistio nro 128. Viitattu 2.3.2024. [file:///C:/Users/asus/Downloads/ETLA-Muistio-Brief-128%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/asus/Downloads/ETLA-Muistio-Brief-128%20(1).pdf)

Kaplan, A. & Haenlein, M. 2019. Siri, Siri, in my hand: Who's the fairest in the land? On the interpretations, illustrations, and implications of artificial intelligence. Science Direct. Viitattu 28.1.2024. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0007681318301393>

Kivinen, K. 2024. Nuoret, oppiminen, sosiaalinen media & tekoäly. Viitattu 28.2.2024. <https://faktabaari.fi/dil/nuoret-oppiminen-sosiaalinen-media-tekoaly/>

Korpela, J. 2019. Aidon näköisiä deep fake -valevideoita voidaan viihteen lisäksi käyttää esimerkiksi informaatiovaikuttamiseen sekä pornoon. Turun Sanomat. Viitattu 29.1.2024. <https://www.ts.fi/uutiset/4665335>

Kosola, S. 2022. Duodecim terveyskirjasto. Lapset, nuoret ja älypuhelimet – tukea 2020-luvun vanhemmille. Viitattu 3.3.2024. <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk01305>

Lapsivaltuutettu 2021. YK:n lapsen oikeuksien komitea. Yleiskommentti nro 25 (2021) digitaaliseen ympäristöön liittyvistä lapsen oikeuksista. Viitattu 20.2.2024. https://lapsiasia.fi/documents/25250457/38754461/CRC_CGC_25.pdf

Lehtonen, N. 2019. Millaisiin päätöksiin tekoäly pystyy? - tekoälyn eettisyys. Viitattu 24.1.2024. <https://www.verke.org/blogit/millaisiin-paatoksiin-tekoaly-pystyy-tekoalyn-eettisyys/>

Martikainen, S. & Saarikivi, K. 2021. Älylaitteet ja lasten hyvinvointi. Älykäs huominen: Miten tekoäly ja digilisaatio muuttavat maailmaa. Tiedekulmapokkari 4. E-Kirja. Helsinki: Gaudeamus.

Moisala, M. & Lonka, K. 2019. Älylaitteet ja aivojen kehitys. Kosola, S., Moisala, M. & Ruokoniemi, P. (toim.) Lapset, nuoret ja älylaitteet. Taiten tasapainoon. E-kirja. Helsinki: Duodecim, 21-77.

Mäenpää, T. 2024. Nuorten terveyttä ja hyvinvointia täytyy tukea ja vahvistaa. Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiö. Viitattu 14.2. 2024. <https://itla.fi/nuorten-terveytta-ja-hyvinvointia-taytyy-tukea-ja-vahvistaa/>

NICM, Healt Research Institute. 2019. Research reveals how the Internet may be changing the brain. Viitattu 23.2. 2024. https://nicm.edu.au/news/research_reveals_how_the_internet_may_be_changing_the_brain

Nuorisolaki 1285/2016

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2023. Kasvatuksen ja koulutuksen digitalisaation linjaukset 2027. Viitattu 23.4.2024. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164853/OKM_2023_17.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Peräkylä, A M. 2019. Ihmismieli ja sosiaalinen vuorovaikutus. Viitattu 24.1.2024. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/96dca53f-d0dc-4155-b880-e1496fa1b6f7/content>

Puusa, A. & Juuti, P. 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. E-kirja. Helsinki: Gaudeamus.

Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. 2005. Haastattelu: Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. E-kirja. Tampere: Vastapaino.

SAS: SAS: Analytics, Artificial Intelligence and Data Management. 2024. Viitattu 17.2.2024. https://www.sas.com/fi_fi/insights/analytics/what-is-artificial-intelligence.html

STTK 2024. Digitalisaatio työelämässä. Viitattu 2.3.2024. <https://www.sttk.fi/aihe/digitalisaatio/>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2024. Nuorten hyvinvointi. Viitattu 14.2.2024.

<https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/hyvinvointi-ja-terveys/nuorten-hyvinvointi>

Terveyskylä 2021. Mielenterveystalon tekoälysovellus Milli mukana Unicefin yhteistyöhankeessa. Viitattu 20.2.2024. <https://www.terveyskyla.fi/ajankohtaista/mielenterveystalon-teko%C3%A4lysovellus-milli-mukana-unicefin-yhteisty%C3%B6hankkeessa>

Tietosuojavaltuutetun toimisto 2024. Usein kysyttyä EU:n tietosuoja-asetuksesta. Viitattu 24.1.2024. <https://tietosuoja.fi/GDPR>

Toivonen, H. 2023. Mitä tekoäly on? 100 kysymystä ja vastausta. E-kirja. Helsinki:Teos.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Viitattu 28.1.2024. https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. E-kirja. Helsinki: Tammi.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Unicef 2021. Adolescent perspectives on Artificial Intelligence a report on consultations with adolescents across the world. Viitattu 17.2.2024. https://www.unicef.org/globalinsight/sites/unicef.org/globalinsight/files/2021-02/UNICEF_AI_AdolescentPerspectives_20210222.pdf

Unicef 2024. Pilot testing 'Policy Guidance on AI for children. Viitattu 20.2.2024. <https://www.unicef.org/globalinsight/policy-guidance-ai-children-pilot-testing-and-case-studies>

Valtioneuvosto 2023. Tekoäly mullistaa terveydenhuoltoa - riskit voidaan torjua suunnittelulla ja yhteistyöllä. Viitattu 28.1.2024. <https://valtioneuvosto.fi/-/1271139/tekoaly-mullistaa-terveydenhuoltoa-riskit-voidaan-torjua-suunnittelulla-ja-yhteistyolla>

Valtion nuorisoneuvosto 2023. Katsaus nuorten hyvinvointiin 2023. Viitattu 26.1.2024. https://tietoanuurista.fi/wp-content/uploads/2023/03/hyvinvointikatsaus_saavutettava.pdf

Verke 2019. Mitä nuorisotyön tulisi tietää? Havaintoja teknologisoituvasta maailmasta. Viitattu 24.1.2024. https://www.verke.org/uploads/2021/01/07d257a7-mita-nuorisotyön-tulisi-tietää-havaintoja-teknologisoituvasta-maailmasta-2019_verke.pdf

Verke 2024. Digitaalinen nuorisotyö. Tarkoittaa digitaalisen median ja teknologian hyödyntämistä tai käsittelemistä nuorisotyössä. Viitattu 29.1.2023. <https://www.verke.org/verke/digitaalinen-nuorisotyö/>

Verke 2024. Nuorten yhdenvertaisuutta digitalisoituvassa yhteiskunnassa ei saavuteta digilaitteita rajoittamalla. Viitattu 18.2.2024. <https://www.verke.org/uutinen/nuorten-yhdenvertaisuutta-digitalisoituvassa-yhteiskunnassa-ei-saavuteta-digilaitteita-rajoittamalla/>

Weckroth, N. Kasvatetaanko heikolla aikuistumisen tuella hyvinvointieroja? THL. Viitattu 17.2.2024. <https://blogi.thl.fi/kasvatetaanko-heikolla-aikuistumisen-tuella-hyvinvointieroja/>

Julkaisemattomat lähteet

Wentzel, C. 2023. Toiminnanjohtaja haastattelu 19.10.2023. Aseman Lapset ry. Helsinki.

Kuvat

Kuva 1: Tekoäly arjessa (Euroopan parlamentti 2023)	13
Kuva 2: Fenomenologinen merkitysteoria (OpenAI 2024)	22
Kuva 3: Tekoälyn vaikutusnuorisotyöhön	35

Taulukot

Taulukko 1:	26
Taulukko 2:	27

Liitteet

Liite 1: Teemahaastattelurunko.....	49
Liite 2: Haastattelun saatekirje	51
Liite 3. Värитеemoittelu.....	52
Liite: 4. Luokittelu.....	53

Liite 1: Teemahaastattelurunko

Tekoällyn mahdollisuudet nuorten kanssa tehtävässä työssä

Millaisia mahdollisuuksia koet tekoällyn tarjoavan nuorisotyöhön?

Kerro kokemuksistasi, millaisia ulottuvuuksia tekoäly tällä hetkellä tuo Aseman Lapset ry:n nuorisotyöhön?

Voisitko kertoa näkemyksistäsi siitä, miten tekoäly voisi tuoda uusia ulottuvuuksia Aseman Lapset ry:n nuorisotyöhön?

Millaisia vaikutuksia tekoälyllä on Aseman Lapset ry:n nuorisotyöhön?

Tekoällyn mahdollisuudet osallisuuden edistämisessä

Millä tavalla tekoälyä hyödynnetään tällä hetkellä nuorten osallistamisessa Aseman Lapset ry:n toiminnoissa?

Millaisia ajatuksia sinulla on siitä, miten tekoäly voisi edistää nuorten osallistumista ja aktiivisuutta Aseman Lapset ry:n toiminnoissa?

Tekoällyn mahdollisuudet erityisten tarpeiden tunnistamisessa

Millä tavalla hyödynnätte tekoälyä nuorten erityisten tarpeiden tunnistamisessa?

Mitä mahdollisuuksia näet tekoällyn käytössä tunnistamaan nuorten erityisiä tarpeita Aseman Lapset ry:ssä?

Tekoällyn vaikutus nuorisotyöntekijän työhön

Kuinka sinä koet tekoällyn vaikutuksen työhösi nuorisotyöntekijänä?

Millaisia haasteita sinä kohtaat käyttäessäsi tekoälyä nuorisotyössä?

Millaisia mahdollisuuksia sinä kohtaat käyttäessäsi tekoälyä nuorisotyössä?

Mitä lisäarvoa toivoisit tekoällyn tuovan työhösi nuorisotyöntekijänä?

Millaisia koulutus- ja tukitarpeita koet, jotta voisit hyödyntää tekoälyä tehokkaammin työssäsi?

Oletko kohdannut haasteita tai riskejä hyödyntäessäsi tekoälyä työssäsi nuorisotyöntekijänä?

Tekoällyn vaikutus nuorisotyöntekijän ja nuoren vuorovaikutukseen

Minkälaisia vaikutuksia sinä näet tekoälyn tuovan nuorten kanssa käymääsi vuorovaikutukseen?

Minkälaisia mahdollisuuksia koet tekoälyllä olevan nuorisotyöntekijän ja nuoren väliseen vuorovaikutukseen?

Näetkö tekoälyn tuovan haasteita tai riskejä nuoren ja nuorisotyöntekijän väliseen vuorovaikutukseen?

Liite 2: Haastattelun saatekirje

Hei

Olen Laura Nevalainen, sosionomiopiskelija Laurea-ammattikorkeakoulusta. Teen parhaillaan opinnäytetyötäni, jonka aiheena on "Tekoälyn rooli nuorisotyössä". Tämä tutkimus toteutetaan yhteistyössä Aseman Lapset ry:n kanssa.

Tutkimus toteutetaan laadullisena tutkimuksena, jossa keskitytään nuorisotyöntekijöiden haastatteluihin. Tämän avulla pyritään saamaan yksityiskohtaista tietoa ja ymmärrystä tekoälyn käytöstä keskittyttäessä erityisesti kokemuksiin, asenteisiin ja näkemyksiin. Tulokset auttavat meitä valaisemaan käytännön haasteita ja mahdollisuuksia, joita tekoäly tuo mukanaan nuorisotyöhön, ja ne voivat johtaa suosituksiin ja ohjeisiin tekoälyn tehokkaaseen ja eettisesti kestävään hyödyntämiseen nuorisotyössä.

Haastattelut ovat osa laadullista tutkimuksen, ja toteutetaan teemahaastatteluina. Haastattelut ovat luonteeltaan puolistrukturoituja, ja ne kestävät noin 30 minuuttia.

Osallistumisesi on täysin vapaaehtoista. Voit keskeyttää haastattelun milloin tahansa ilman seurauksia.

Kaikki haastattelussa annetut tiedot käsitellään luottamuksellisesti. Haastateltavien henkilöllisyyttä ei paljasteta missään tutkimuksen raporteissa tai julkaisuissa. Haastattelut nauhoitetaan ja litteroidaan. Tiedostot säilytetään salasanan takana tiedostossa, eikä muilla kuin tutkijalla ole pääsyä aineistoon. Tiedostot tuhotaan tutkimuksen valmistuttua.

Jos sinulla on kysyttävää tutkimuksesta tai haluat ilmoittautua haastateltavaksi, voit ottaa yhteyttä minuun sähköpostitse

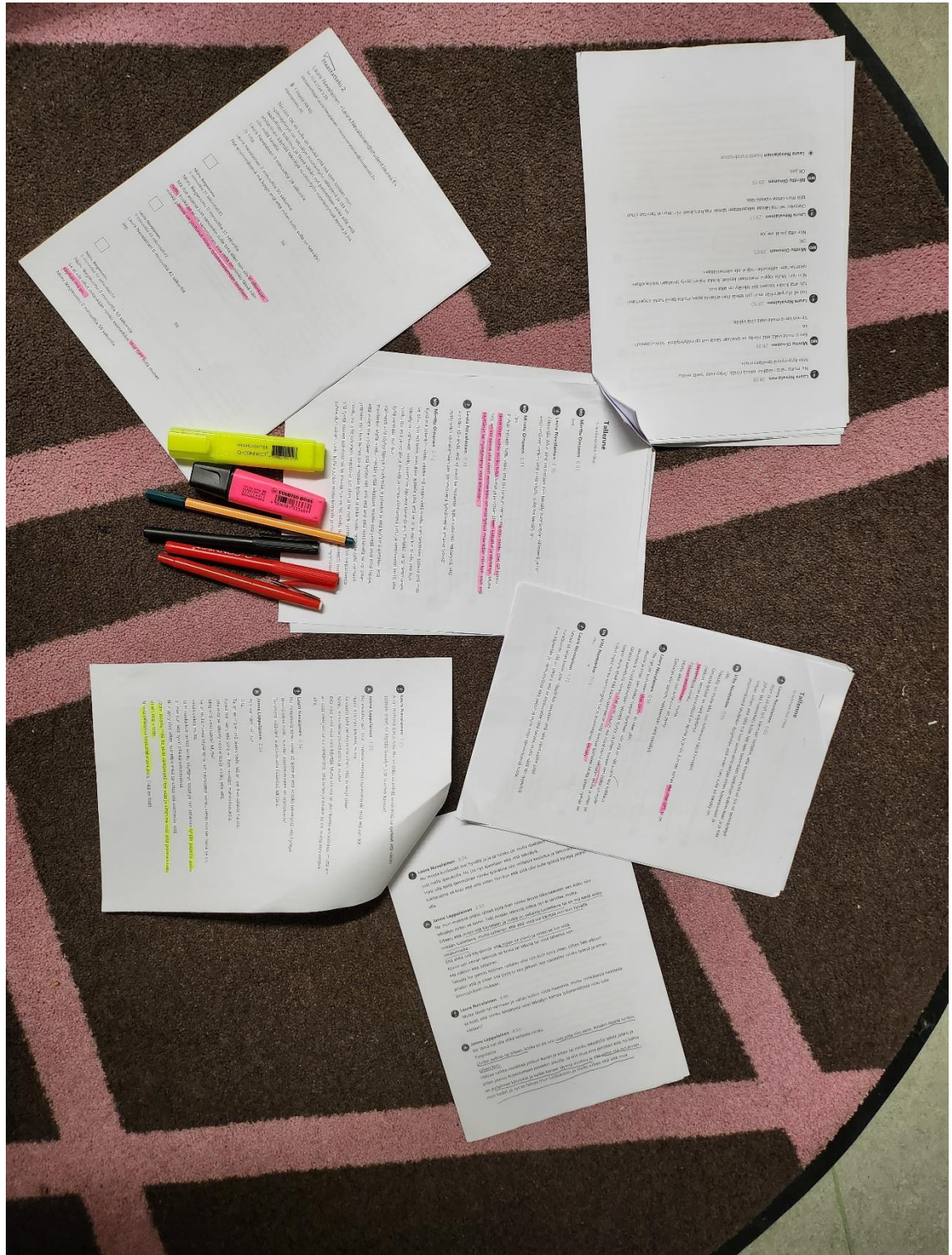
Kiitos ajastasi ja osallistumisestasi tähän tärkeään tutkimukseen.

Ystävällisin terveisin

Laura Nevalainen

Sosionomiopiskelija (XXXXXX) Laurea-Ammattikorkeakoulu

Liite 3. Väriteemoittelu

Liite: 4. Luokittelu

Alaluokka	Yläluokka	Yhdistävä luokka
Tekoälyn satunnainen käyttö ja tutustuminen	Tekoälyn soveltamiskokemukset ja käyttöalueet	Tekoälyn integraatio ja vaikutus käyttäjien arkeen ja työhön
Tekoälyn näkymätön vaikutus arkielämässä		
Tekoälyn rajoitettu käyttö erityissovelluksissa		
Lastensuojelun prosessien automatisointi	Tekoälyn hyödyntäminen sosiaalityössä	Tekoälyn rooli prosessien tehokkuuden parantamisessa
Sosiaalisen median automatisointi	Viestintäteknologian soveltaminen	
Fyysisen läsnäolon merkitys	Inhimillisen kontaktin korostaminen	Tekoälyn vaikutus vuorovaikutukseen ja läsnäoloon
Tekstintuotannon tehostaminen	Tuottavuustyökalujen käyttöönotto	Tekoälyn vaikutus tehokkuuteen ja käytettävyyteen eri toimialoilla
Ympäri vuorokautisen palvelun mahdollistaminen	Palveluiden saatavuuden parantaminen	
Kommunikaation välineet	Tekoälyn vaikutus vuorovaikutukseen	Tekoälyn rooli nuorten kommunikaation ja sosiaalisen vuorovaikutuksen muokkaajana
Vuorovaikutuksen laatu	Digitaalisen ja fyysisen vuorovaikutuksen dynamiikka	
Kohtaamisen esteet	Sosiaalisen vuorovaikutuksen muutokset	
Sosiaalinen tuki ja eristäytyminen		
Viestinnän muodot		
Vuorovaikutus- ja tunnetaitojen digitalisaatio	Tekoälyn rooli nuorten kehityksessä.	Tekoälyn vaikutus tehokkuuteen ja käytettävyyteen eri toimialoilla
Kommunikaation tukeminen tekoälyn avulla		
Automaatio ja tehostaminen dokumentoinnissa	Tekoälyn rooli hallinnossa ja päätöksen teossa	
Analyysien automatisointi		